

Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA)

**Analýza
programových dokumentov vybraných
politických strán v oblasti zahraničnej
a bezpečnostnej politiky**

**(ĽS-HZDS, KDH, Most-Híd, SaS, SDKÚ-DS,
SMER-SD, SMK-MKP, SNS)**

Autori:

Samuel Arbe, Andrej Nosko, Róbert Ondrejcsák, Veronika Zimanová

Oponenti:

Juraj Medzihorský, Vladimír Tarasovič

Materiál v elektronickej podobe nájdete na našej internetovej stránke, www.cenaa.org

Úvod

Hlavným cieľom tohto materiálu je analýza programových dokumentov vybraných politických strán Slovenskej republiky, (kritériá výberu viď nižšie), pred voľbami do Národnej rady SR, ktoré budú 12. júna 2010. Programy a programové dokumenty (v ideálnom prípade) prezentujú vízie, plány a ciele politických strán, ako aj metodológiu realizácie volebných programov. Prirodzene, dokumenty nie sú rovnaké – niektoré sú viac konkrétne, iné oveľa všeobecnejšie, existujú však aj také, ktoré pokrývajú širokú škálu tém, iné ignorujú postoje k základnejším otázkam. Je to jeden z najčastejších problémov, s ktorým sme sa počas analýzy stretli. Tieto prípadné nedostatky sme sa snažili preklenúť dotazníkom, ktorý mala k dispozícii každá nami analyzovaná strana. Dotazník obsahoval konkrétne otázky, pričom odpovede na ne mali zaplniť medzery vzniknuté v programových dokumentoch. Je nutné dodať, že vyplnený dotazník vrátili KDĽ, SMK, Most-Híd, SaS, SDKÚ-DS, ĽS-HZDS. Strana SMER-SD a SNS nereagovali. Dotazníky sú zverejnené na našej internetovej stránke (www.cenaa.org).

Ďalšou otázkou, bol výber politických strán zaradených do analýzy. Autorský kolektív sa zhodol na tom, že priestor dostanú všetky politické strany, ktoré majú v súčasnosti poslanecký klub v Národnej rade SR (Smer, SDKÚ-DS, KDĽ, SMK, ĽS-HZDS, SMK), ako aj ďalšie dve strany, ktoré podľa prieskumov verejnej mienky majú dlhodobú šancu sa dostať po parlamentných voľbách 12. júna do NR SR¹ (SaS a Most-Híd).

Pri určovaní priorít nám išlo o identifikáciu najdôležitejších a determinujúcich faktorov inštitucionálnej aj regionálnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky SR. Z tohto dôvodu sme kladli špeciálny dôraz na medzinárodné organizácie najmä Európsku úniu a NATO. Zároveň sme vyhodnocovali regionálny kontext, postoje ku „globálnym hráčom“, ako aj otázky tradičnej, resp. „tvrdej bezpečnosti“ a problematiku „mäkkej bezpečnosti“.

Okrem týchto kategórií sme sa sústredili aj na otázky, ktoré sú dôležité z pohľadu hlbšej profilácie politických strán v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky. K týmto okruhom otázok patrí pohľad na členstvo Turecka v EÚ, pričom sa vytvorili dve väčšie kategórie, podporovatelia tureckého členstva a podporovatelia „špeciálneho partnerstva“ s EÚ. Pri otázke garantovania bezpečnosti SR a nášho regiónu sa takmer všetky strany zhodli na tom, že základným garantom je NATO. Ich pohľady sú odlišné v tom, aké ďalšie

¹ priemer preferencií strán podľa agentúr Focus, Polis a MVK v období september 2009 – apríl 2010. Poradie politických strán v materiáli sme určili tiež podľa priemeru preferencií. (Zdroj: <http://www.webnoviny.sk/volebne-prieskumy/podla-prieskumu-focus-jesdku-ds-pred-/92091-clanok.html>)

úlohy pripisujú tejto organizácii a ako vnímajú úlohu Európskej únie v otázkach bezpečnostnej politiky. Vytvoril sa „atlanticistický“ blok, napríklad zo strán SDKÚ-DS, SaS, na druhej strane vznikol „proeurópsky“ blok na čele so stranou Smer.

Medzi spoločné témy jednotlivých politických strán patrí Balkán a Ukrajina, resp. ponúknutie „integračnej perspektívy“ týmto štátom – najjednoznačnejšia podpora bola vyjadrená už de facto rozhodnutému členstvu Chorvátska v EÚ. V rámci regionálnej dimenzie zahraničnej politiky patria vzťahy s Maďarskom k najintenzívnejšie diskutovaným – politické subjekty zhodne preferujú „pokojné vzťahy“, avšak s odlišným akcentom na vnútropolitické súvislosti. Špecifický je v tomto smere postoj SNS, ktorá chce „čeliť teritoriálnej, politickej a militantnej expanzii Maďarska“. Región strednej Európy takmer všetky politické strany považujú za najdôležitejší priestor zahraničnej politiky SR.

K tradičným otázkam, ktoré napomôžu profilácii programov a plánov, je otázka hodnôt. Predovšetkým dve v súčasnosti mimoparlamentné strany (Most-Híd a SaS) silne obhajujú „princiálny postoj“ v tejto otázke, vrátane obmedzenia kontaktov so štátmi, kde sa porušujú ľudské práva (napr. explicitne spomenutá Čína). V súvislosti s Ruskom boli odpovede vo všeobecnosti vágnejšie – siahali od zdôrazňovania „pragmatických vzťahov“ (napríklad SMER-SD) až po silnejšie zdôrazňovanie ľudských práv, napríklad v prípade SaS a SDKÚ-DS, ako uvádzajú v dotazníku (nie však ako podmienka „štandardných vzťahov“, ako to bolo napr. v súvislosti s Čínou). Prekvapujúco vzťahy s USA sú spomenuté len vo veľmi všeobecnej podobe, alebo vôbec (SDKÚ-DS sa v dotazníku jednoznačne hlási k „strategickým vzťahom“ s USA).

Špecifická téma, ktorá sa dostala do programov všetkých analyzovaných politických strán, je energetika a energetická bezpečnosť. Hoci sa ňou zaoberala každá strana a každá aj uznáva centrálnu dôležitosť problematiky, existujú veľké rozdiely v miere konkrétnosti programov. Najväčším nedostatkom je chýbajúca prezentácia, ako by sa (finančne nákladné) kroky potrebné pre zabezpečenie vyššej úrovne „energetickej bezpečnosti“ zabezpečovali materiálne. Práve otázka financovania týchto potenciálnych projektov môže slúžiť ako „lakmusový papier“ pri posúdení toho, či daná politická strana rieši otázky energetickej bezpečnosti len na úrovni deklarácií alebo má vypracované konkrétne plány a kroky v tejto oblasti.

Zaujímavým momentom je opakujúca sa veta, že strany podporujú „menšie, dobre vyzbrojené, vycvičené a v zahraničných misiách nasaditeľné“ Ozbrojené sily SR. Tento cieľ je dlhodobou prítomný v politických programoch relevantných politických strán na Slovensku. Vo volebných programoch však

chýba podrobnejšia prezentácia ako tento cieľ dosiahnuť, pričom politické strany nedefinujú čo znamenajú „menšie“ ozbrojené sily a čo myslia pod kategóriou „dobře vyzbrojené“ ozbrojené sily. Vyhýbajú sa aj jednoznačným vyjadreniam na margo finančného krytia takýchto ozbrojených síl. Iba Most-Híd uvádza, že podporuje vojenské výdavky na úrovni 2 percent z HDP, čo by v porovnaní so súčasným stavom obranného rozpočtu znamenalo výrazné zvýšenie finančných prostriedkov pre OS OR.

Okrem tém sme sa rozhodli aspoň do materiálu aspoň informatívne zaradiť „personálnu analýzu“, čiže pohľad na akých miestach sa na kandidačných listinách nachádzajú reprezentanti politických strán zaoberajúcich sa so zahraničnou a bezpečnostnou politikou. Môže nám to totiž pomôcť pri posúdení, akú dôležitosť daná strana pripisuje týmto otázkam.

Do analýzy programových dokumentov vybraných politických strán v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky je zaradená aj stručná informácia o menách osôb, ktorí sa zaoberajú zahraničnou a bezpečnostnou politikou v jednotlivých stranách. Kvôli prehľadnosti uvádzame aj ich zaradenia v zozname zaregistrovaných kandidátov pre júnové voľby do NR SR. Aj tento môže svedčiť o tom, akú dôležitosť jednotlivé politické strany pripisujú zahraničným a bezpečnostným otázkam.

SMER – Sociálna demokracia (SMER-SD)

Strana SMER – Sociálna demokracia má rozhodujúce postavenie vo vláde SR v tomto volebnom období formovala všetky dôležité politiky štátu. Platí to aj pre oblasť zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Obsadila aj dve z tohto pohľadu kľúčové vládne funkcie: ministrov zahraničia a obrany. Ministra zahraničných vecí Jána Kubiša začiatkom roku 2009 vystriedal Miroslav Lajčák, pričom ani jeden nie je členom strany SMER-SD. Ministra obrany Františka Kašického vystriedal Jaroslav Baška. SMER-SD má navyše aj post vicepremiéra (M. Čaplovič), ktorý je zodpovedný okrem iných oblastí (ľudské práva, menšiny) aj za európsku agendu.

Časť programu strany SMER zaberajúca sa s problematikou zahraničnej a bezpečnostnej politiky je pomerne rozsiahla. Z celkového počtu 38 strán je zahraničná a bezpečnostná politika rozpracovaná na 4,5 stranách, ktoré tvoria záver volebného programu. Rozsah týchto tém tvorí teda cca 12 percent politického programu, čo SMER zaraďuje k stranám, ktoré na úrovni politického/volebného programu venujú otázkam zahraničnej a bezpečnostnej politiky relatívne väčšiu pozornosť, minimálne čo sa týka rozsahu². Navyše problematika Európskej únie, aj keď len na úrovni všeobecnejších deklarácií, sa dostala aj do úvodného zhrnutia, kde sú zosumarizované najdôležitejšie body a témy programu (šiesty bod v „*Základných prístupov k dosiahnutiu programových cieľov*“).

Európska únia

Najdôležitejšou témou programu v oblasti zahraničnej politiky je jednoznačne Európska únia. Už v spomínanom 6-bodovom úvode je k najdôležitejším cieľom (budúcej) vlády zaradené „*zabezpečenie posilnenia miesta Slovenska v Európskej únii a vo svete*“, hoci bez konkrétnych krokov, resp. spôsobu ako tento cieľ dosiahnuť. Strana hovorí aj o nutnosti „*priblížiť EÚ občanom*“, ako aj o podpore „*úsilia Európskej únie o sociálne trhové hospodárstvo s vysokou konkurencieschopnosťou, zamerané na dosiahnutie plnej zamestnanosti a sociálneho pokroku*“. V tejto časti teda ide predovšetkým o politické vyhlásenia, bez konkrétnych návrhov a riešení – sú však v súlade s doterajšou komunikáciou strany Smer.

² Rozsah však samozrejme môže, ale nemusí znamenať, aj kvalitný program. Na jednej strane, je možné vypracovať konkrétny a komplexný program, na druhej strane aj veľmi rozsiahly dokument môže byť príliš všeobecný a s malou výpovednou hodnotou – pozn. autora

Ústredné miesto EÚ sa potvrdzuje aj v ďalšej – hlavnej – časti zahraničnopolitického programu. Organizácia je charakterizovaná ako „základné prostredie“ Slovenska, pričom sú zdôraznené aj konkrétne všeobecné hodnoty západných liberálnych demokracií (úcta k ľudskej dôstojnosti, slobode, demokracii, rovnosti, právnemu štátu a rešpektovanie ľudských práv, vrátane práv osôb patriacich k menšinám), ale aj tie, ktoré sú skôr považované za „ľavicové“, resp. „sociálnodemokratické“ (nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rodová rovnosť).

Značná časť programu sa venuje udalostiam počas uplynulých 4 rokov, ktoré Smer považuje za úspechy v rámci EÚ (napr. urýchlenie prístupového procesu do eurozóny a jeho úspešné zavŕšenie, ako aj plné členstvo v Schengenskom priestore) a rozhodnutiam, ktoré sú považované za principiálne. Patrí medzi ne ukončenie vojenskej prítomnosti v Iraku, či negatívne stanovisko k „jednostrannému vyhláseniu nezávislosti Kosova“.

V súvislosti s európskou politikou sú deklarované pomerne všeobecné ciele, ktoré vychádzajú skôr z ideologického prístupu/základu (bez vymenovanie každého bodu, napr. budovanie znalostne sociálneho trhového hospodárstva, dosiahnutie vysokej úrovne zamestnanosti, sociálnej ochrany, eliminovanie sociálneho vylúčenia, regulácia finančného a ekonomického prostredia). Tieto body je možné vnímať ako politickú deklaráciu, bez konkrétnejších podrobností. Opäť sa vracia myšlienka „priblíženia EÚ občanom“. Rozvíjanie vzťahov s členskými štátmi EÚ na bilaterálnom základe je vnímané cez prizmu zvyšovania ekonomického rastu a hospodárskej stability SR. Osobitná pozornosť je venovaná ambíciou implementovať Lisabonskú zmluvu aj v súvislosti s Východným partnerstvom.

Z uvedeného vyplýva, že program Smeru v oblasti zahraničnej politiky patrí relatívne k najrozsiahljším (hoci nie je najrozsiahljší) spomedzi relevantných politických strán na Slovensku. Na druhej strane však obsahuje predovšetkým politické vyhlásenia a všeobecnejšie stanoviská. Deklarovanie všeobecných cieľov je pomerne časté, oveľa zriedkavejšie však nasledujú konkrétne riešenia alebo spôsoby ich realizácie.

Bezpečnostná politika – pohľad na úlohu NATO, EÚ a ďalších organizácií pri garantovaní bezpečnosti

Podľa programového dokumentu považuje Smer za hlavného garanta bezpečnosti Európskej únie a celého euroatlantického priestoru NATO, ako obranné spoločenstvo vyznávajúce identické hodnoty ako vymenované v prípade EÚ. Je zaujímavé, že kým sú kompetencie Únie vymenované pomerne

rozsiahlo, úloha NATO je zúžená na garantovanie (ako z kontextu vyplýva tradičnej, „tvrdej“) bezpečnosti. Slovensko by, podľa strany Smer, malo mať ambíciu aktívne participovať na „transformačnom procese Aliancie, vrátane prípravy jej novej Strategickkej koncepcie“.

Dokument ponúka aj interpretáciu Lisabonskej zmluvy v oblasti bezpečnosti – organizácia sa má „Lisabonskou zmluvou zmeniť aj na obranné spoločenstvo“. Ide o zásadnú deklaráciu v kontexte interpretácie Lisabonskej dohody, ktorá by mohla byť využitá na hlbšiu a podrobnejšiu profiláciu zahraničnopolitických postojov strany SMER.

Dokument potvrdzuje aj pretrvávajúci záujem účasti na mierových misiách – nešpecifikuje však v ktorých regiónoch, v akých operáciách a pod hlavičkou ktorej organizácie. Keďže ale je tento bod spomenutý v kontexte aktivít v rámci EÚ a NATO, a pri OSN nie, dá sa predpokladať, že strana má na mysli práve tieto dve organizácie.

„Tvrdá bezpečnosť“ verzus „mäkká bezpečnosť“ a ďalšie organizácie

Dokument reaguje aj na najintenzívnejšie diskutované hrozby v rámci tzv. „tvrdej bezpečnosti“, ako proliferácia zbraní hromadného ničenia a medzinárodný terorizmus. Špecifickým bodom je dôvera smerom k OSN, v súvislosti s riešením „globálnych hrozieb a problémov, ktoré ohrozujú sociálno-ekonomickú stabilitu, mier a bezpečnosť“. V tomto kontexte je zdôraznená tzv. „mäkká bezpečnosť“ a s ňou súvisiace faktory. Ide o ochranu demokracie a právneho štátu, ľudských práv a slobôd, extrémizmus, rasizmus, netolerancia, xenofóbia, nacionalizmus a antisemitizmus, ako aj boj proti drogám, obchodovaniu s ľuďmi a organizovaným formám kriminality, kde sa zdôrazňuje potreba medzinárodnej spolupráce. Spomína sa aj ďalší segment „mäkkej bezpečnosti“ - rozvojová a humanitárna pomoc, ako reakcia na „spektrum globálnych výziev“.

V programe sa hovorí aj o OECD, predovšetkým v kontexte medzinárodnej ekonomickej spolupráce, aj ako sprostredkovateľom „liberalizácie medzinárodného obchodu“, čo nie je práve agenda ľavicových strán, skôr naopak.

Zo sektorovej časti bezpečnosti je vyzdvihnutá energetická bezpečnosť, ktorá podľa dokumentu má zostať prioritou zahraničnej politiky SR, avšak bez vymenovania konkrétnych regiónov, krajín, dodávateľov, konkrétneho finančného pozadia alebo priorit pri budovaní nových energovodov. Zvýrazňuje sa bezpečnosť dodávok a diverzifikácia, avšak bez odpovede na vyššie otázky je ťažké hodnotiť túto časť programu. V programe sa uvádza, že „energetická bezpečnosť je neoddeliteľnou súčasťou bezpečnosti strategickkej“ – bez ďalšej

konkretizácie (napríklad, či to znamená, že v záujme „garantovania energetickej bezpečnosti“ môžu byť použité prostriedky zaužívané pri garantovaní „strategickej bezpečnosti“?).

Regionálne vzťahy

Popri inštitucionálnom rámci je pozornosť venovaná aj bilaterálnym vzťahom. Program určuje prioritných partnerov: „*Slovenská republika bude prikladať veľký význam rozvoju ... vzťahov a intenzívnemu politickému dialógu najmä so susednými štátmi, so štátmi členmi EÚ a asociovanými krajinami, ... , osobitnú pozornosť bude venovať štátom, ktoré sú hlavnými predstaviteľmi medzinárodného diania*“. V ďalšej časti nasledujú konkrétnejšie štáty a regionálne zoskupenia v nasledovnom poradí: susedské štáty, regionálna spolupráca v rámci Vyšehradskej štvorky a aj s Rumunskom a Bulharskom.

Jednoznačne sa deklaruje pomoc štátom západného Balkánu pri naplňovaní ich integračných ambícií (bez vymenovania konkrétnej krajiny).

Globálna politika

Strana Smer za hlavných partnerov považuje „*vyspelé demokratické štáty*“, predovšetkým spojencov v rámci NATO a Európskej únie. USA sú charakterizované ako hlavný spojenec v bezpečnostnej oblasti – s poznámkou, že pri dodržiavaní zásad spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ, čo sa dá charakterizovať ako jednoznačná a konkrétna strategická voľba smerovania zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Znamená to jednoznačnú prioritu EÚ, čo je v súlade s vyprofilovanou líniou politiky strany Smer, v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej oblasti.

Z ďalších krajín je vyzdvihnuté Rusko a následne vymenované de facto všetky dôležité regionálne mocnosti ako aj regióny a kontinenty. Z pohľadu analýzy, resp. definície charakteru zahraničnej politiky je dôležité konštatovanie, že SR by mala rozvíjať spoluprácu „*pragmaticky, na báze poznania našich reálnych možností a konkrétnych zahranično-politických a ekonomických cieľov*“. Táto formulácia v doterajšej komunikácii predstaviteľov strany znamenala väčšinou odmietanie zahrnutia otázok súvisiacich s ľudskými právami a demokraciou do komunikácie s mimoeurópskymi krajinami, ktoré sú z tohto pohľadu považované za problematické (Kuba, Líbya, ale aj Rusko a Čína).

Na záver, program strany Smer v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky je relatívne rozsiahly a obsahuje širokospektrálne témy a fenomé-

ny. Z inštitucionálneho pohľadu jednoznačne dominuje Európska únia, ale v špecifickom kontexte sú spomenuté aj ďalšie organizácie (NATO – tradičná bezpečnosť; ďalej OBSE, OSN, OECD). Podobne široký záber je možné identifikovať aj zo sektorového pohľadu, ktorý okrem „tradičných“ otázok a problémov zahraničnej a bezpečnostnej politiky zahŕňa aj otázky energetiky a energetickej bezpečnosti, humanitárnej pomoci, životného prostredia, ekonomickej spolupráce a podobne. Na viacerých miestach sa zdôrazňujú hodnoty, na ktorých má byť založená predovšetkým EÚ, ale aj NATO. Aj keď na druhej strane, počas štvorročného vládnutia predstavitelia strany Smer nepovažovali tieto hodnoty z pohľadu „praktickej zahraničnej politiky“ za kľúčové, predovšetkým nie vo vzťahu k štátom mimo EÚ a NATO. Treba pripomenúť, že najkritičejším bodom volebného programu strany je jeho prílišná všeobecnosť. Obsahuje predovšetkým všeobecnejšie deklarácie a politické postoje, s výnimkou niektorých tém (ako je napríklad preferovanie spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ pred vzťahmi s USA, odmietanie uznania Kosova).

Personálna analýza

Spomedzi predstaviteľov strany, ktorí sú na základe ich súčasne zastávaných funkcií identifikovaní so zahraničnou a bezpečnostnou politikou, nájdeme J. Bašku, ministra obrany na 11. mieste, štátneho tajomníka MO SR, D. Duchoňa na 78. mieste v zozname zaregistrovaných kandidátov.. Súčasný predseda Zahraničného výboru NR SR, J. Horváth sa na kandidačnej listine nenachádza. Zaujímavé je, že súčasný minister zahraničných vecí, M. Lajčák, do funkcie nastúpil síce ako nominant strany Smer, profiluje, resp. identifikuje sa však predovšetkým ako diplomat-profesionál, nie ako „politik“. Z tohto dôvodu sa nenachádza ani na kandidačnej listine strany. Vicepremiér D. Čaplovič, ktorý bol v uplynulom volebnom období zodpovedný aj za „európske záležitosti“ je na 5. mieste kandidátky, profiluje sa však aj v inej problematike³.

Zdroj: Programové zameranie strany SMER – sociálna demokracia pre volebné obdobie 2010-2014., <http://www.strana-smer.sk/files/galleries/1622/Programove%20zameranie%20SMER%20-%20SD.pdf>

³ V rozhovore pre denník SME (4.5.2010) uviedol, že „Ja som sa pripravoval na iný rezort a moja úloha by bola najideálnejšia, keby som bol vo funkcii ministra školstva, vedy, výskumu a športu.“; (Zdroj: <http://www.sme.sk/c/5358043/caplovic-slotovi-davaju-vahu-media.html#i-xzz0mwsKHc1C>)

Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (SDKÚ – DS)

Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (ďalej SDKÚ–DS) obsadzovala v minulosti najviac vládnych pozícií súvisiacich s otázkami zahraničnej a bezpečnostnej politiky spomedzi súčasných opozičných strán. Vo vláde v rokoch 2002 – 2006 bol z tejto strany minister zahraničných vecí (E. Kukan) ako aj minister obrany (I. Šimko, J. Liška a M. Fedor). Taktiež mali aj zastúpenie na postoch štátnych tajomníkov na týchto ministerstvách. Okrem toho strane SDKÚ–DS patril post ministra zahraničných vecí aj vo vláde v rokoch 1998 – 2002 (E. Kukan).

Popri ministerských pozíciách bol aj vtedajší premiér za SDKÚ–DS, M. Dzurinda, pomerne aktívny v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Vzhľadom na to, že bol premiérom SR v období dynamického vývoja medzinárodných vzťahov (operácia USA na Blízkom východe v roku 2003 a predchádzajúce diplomatické kroky USA), ale najmä preto, že v tom období Slovenská republika vstúpila do Európskej únie (EÚ) a Severoatlantickej Aliancie (NATO)⁴. Vtedy patrili otázky zahraničnej a bezpečnostnej politiky – predovšetkým súvisiace s našim členstvom v NATO a EÚ – k najčastejšie diskutovaným témam, nielen v rámci politickej elity, ale aj širokej verejnosti. Úspešné ukončenie integračných ambícií ovplyvnilo aj samotnú „identitu“, resp. „sebaidentifikáciu“ SDKÚ–DS – zdôrazňovaním, že ide o „prointegračnú“, „modernistickú“ a na medzinárodnej scéne „úspešnú“ stranu, ktorá bola schopná „priviesť SR do integračných štruktúr“.

Skutočnosť, že po vstupe SR do Európskej únie a NATO záujem verejnosti o zahraničnú a bezpečnostnú politiku poklesol – a kvôli tomu sa znížila aj ich „atraktivita“ pre SDKÚ–DS v rámci politickej súťaže – sa odzrkadlila aj na postavení týchto tém v rámci volebného programu strany.

Zahraničná a bezpečnostná politika tvoria dve posledné kapitoly programu strany a zaberajú 2 strany z celkového počtu 53 (t.j. necelé 4 percentá z celkového rozsahu). Vzhľadom na doterajšie pôsobenie SDKÚ–DS v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky a personálne kapacity, je to relatívne

⁴ Hoci udalosti z roku 2003 majú na súčasný zahraničnopolitický a bezpečnostný diskurz v SR obmedzený význam a vplyv, predsa považujeme aspoň v úvode krátko pripomenúť, z dôvodu, že vo výraznej miere prispeli k profilácii jednotlivých politických aktérov na slovenskej politickej scéne v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky, vrátane postojov ku kľúčovým otázkam ako charakter partnerstva s USA, postoje k európskej a transatlantickej bezpečnostnej architektúre, vrátane inštitucionálnych priorít (EU a/alebo NATO), miesto s spôsob nasadenia ozbrojených síl SR v zahraničí, atď. Tie postoje, resp. profily vo veľkej miere ovplyvňujú postoje politických strán k týmto otázkam dodnes.

obmedzený rozsah. Treba ale dodať, že strana publikovala osobitný program v oblasti bezpečnosti a obrany, ktorý bol dodatočne zverejnený na webe (*Program SDKÚ - DS v oblasti obrany a bezpečnosti*). Ten má necelé tri strany a už podrobnejšie sa zaoberá cieľmi a víziami SDKÚ-DS v oblasti bezpečnostnej aj vojenskej politiky. SDKÚ-DS poslala aj vyplnený dotazník s relatívne rozsiahlymi a podrobnými odpoveďami.

Mottom zahraničnopolitického programu je výzva k obnoveniu prestíže a predchádzajúceho postavenia SR v zahraničí, *„Slovensko si zaslúži, aby bolo rešpektovaným, zodpovedným, dôveryhodným, spoľahlivým a aktívnym partnerom a spojencom v zahraničí“*, a výzva na realizáciu zahraničnej politiky, ktorá by mala byť založená na hodnotách. Oba faktory korešpondujú s komunikáciou tejto opozičnej strany za posledné štyri roky v tejto oblasti: SDKÚ-DS opakovanie zdôrazňovalo, že zahraničnopolitická prestíž, resp. vplyv SR klesá kvôli pôsobeniu súčasnej vlády a intenzívne kritizovala súčasnú vládu za ignorovanie demokratických hodnôt v zahraničnej politike, resp. nedostatočnú podporu demokratickým hnutiam a úsiliam v zahraničí. Tieto faktory sa zdôrazňujú v súvislosti s vplyvom SR v Európskej únii. V podobnom duchu sa strana vyjadřila aj v dotazníku: *„základným strategickým cieľom Slovenska v oblasti zahraničnej politiky (je) zaistenie bezpečnosti obyvateľov ... a ochrana a presadzovanie ich záujmov. Prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa je návrat k hodnotovej zahraničnej politike, ktorá bude viesť k obnoveniu postavenia SR ako rešpektovaného, zodpovedného, dôveryhodného, spoľahlivého a aktívneho partnera“*.

Európska únia⁵

Programové dokumenty SDKÚ-DS sú skúpe na informácie, resp. víziu o postojoch k otázkam súvisiacim s Európskou úniou. Táto otázka sa rieši predovšetkým v súvislosti s podporou integračných ambícií Ukrajiny a štátov juhovýchodnej Európy. V dotazníku však túto problematiku riešia relatívne rozsiahlejšie. Európska únia je pre SDKÚ-DS *„priestorom pre napĺňanie zdieľaných hodnôt, prirodzeným vonkajším impulzom vlastnej modernizácie a príležitosťou spoluformovať vnútorné a vonkajšie politiky únie v prospech občanov Slovenska“*. Strana vyzýva na aktívny *„prístup Slovenska“* pri tvorbe politik voči EÚ, ktorý má byť postavený na *„ochrane záujmov občanov našej krajiny a na ochrane hodnôt Európskej únie s cieľom posilniť a rozšíriť bezpečnosť, demokraciu, dôstojnosť, prosperitu, vzdelanosť, konkurencieschopnosť a ekonomický rast“*. V súlade s tým,

⁵ (NATO je riešené v sub-kapitole „Globálna politika, vzhľadom na kontext vzťahov s USA)

SDKÚ-DS presadzuje „zvýšenie vplyvu“ SR na „rozhodovanie EÚ získavaním spojencov pre jasne formulované a dôrazne artikulované postoje ..., využívaním existujúcich mechanizmov a inštitúcií, ako aj zvýšením počtu slovenských občanov zamestnaných v štruktúrach EÚ na všetkých úrovniach“. Strana chce obmedziť aj byrokraciu a nadbytočnú reguláciu (posilnením princípu subsidiarity a decentralizácie) na celoeurópskej úrovni. SDKÚ-DS vyjadřila podporu pre ciele Lisabonskej stratégie a reformu politík EÚ, s dôrazom na Spoločnú poľnohospodársku politiku, imigračnú a energetickú politiku.

Regionálne vzťahy

Druhý bod zahraničnopolitického programu tvoria susedské štáty. Krajiny V4 považuje strana, podľa dotazníka, za „strategických spojencov“ a Vyšehradskú spoluprácu za „prirodzené fórum pre hľadanie spoločných záujmov a platforiem spolupráce“. Po vstupe do EÚ sa podľa SDKÚ-DS dostali tieto vzťahy na novú úroveň a v súčasnosti už majú tri dimenzie (bilaterálnu, regionálnu, európsku).

Hoci sa v programe otvorene nepíše, ale z kontextu vyplýva, že v súvislosti so susedskými vzťahmi dokument hovorí predovšetkým o vzťahoch s Maďarskou republikou (keďže so žiadnym iným susedom nemá zmysel hovoriť o „chcení“ pokojných vzťahov, lebo sú a priori „pokojné“): „*Chceme pokojné a priateľské vzťahy so susedmi Slovenska. ... Pokoj pomáha ekonomike a prosperite všetkých našich občanov. Chceme hľadať zhodu na prospech nás a našich susedov bez toho, aby sme ustupovali od zásadových postojov Slovenska.*“ Svoje postoje k slovensko-maďarským vzťahom SDKÚ-DS podrobnejšie rozpracovala v dotazníku. Poukazuje na účelové zneužívanie „slovenskej“ a „maďarskej“ karty v domácich politických súbojoch, ako aj na negatívny vplyv medzištátnych problémov na postavenie a „silu“ oboch štátov. Uvádzajú, že „*fascináciu maďarskou politickou scénou potrebujeme nahradiť jasnou vlastnou politickou predstavou a iniciatívou, a podporiť občiansku a akademickú sféru. Maďarsko je našim susedom, s ktorým sme takmer tisíc rokov tvorili jeden štátny útvar. Máme mnoho spoločného - historicky, kultúrne, aj vo sfére záujmov. Slovensko bude silné otedy, keď bude dôsledne definovať slovenský záujem. Bude silné otedy, keď ukáže politiku, ktorá sa napriek všetkým bremenám z minulosti dokáže oprieť o to, že sme a budeme dlhé storočia susedmi, ktorí chcú dobre vychádzať a namiesto vytrvalého oslabovania jeden druhého dokážu hľadať spôsoby, ako sa vzájomne posilňovať.*“

Silný dôraz sa pritom kladie na podporu integračných ambícií Ukrajiny a juhovýchodnej Európy, predovšetkým v kontexte Európskej únie. V dotazníku strana poukazuje aj na to, že podpora ich proeurópskych a proatlantických

tických ambícií je aj v záujme stabilizácie priestoru nášho bezprostredného susedstva. V rámci juhovýchodnej Európy je zdôrazňované chorvátske členstvo v EÚ, resp. jeho silná podpora. Táto časť volebného programu zároveň patrí k najkonkrétnejším, prezentuje hmatateľné a overiteľné tézy.

Zaujímavým momentom programu je aj ekonomická dimenzia, ktorá sa okrem tradičných tém ako *„posilnenie ekonomickej politiky Slovenska v zahraničí“* objavuje aj v súvislosti s Ukrajinou, kde ambíciou strany je zrušenie *„pozície podpredsedu vlády pre európske záležitosti“*, v záujme ušetrenia zdrojov. Je to ďalší konkrétny bod, ktorý sa dá overiť a zároveň korešponduje so všeobecnými cieľmi programu strany.

V rámci odpovedí na otázky dotazníka definovala SDKÚ-DS aj svoje postoje k niektorým špecifickým témam, ktoré so zahraničnou a bezpečnostnou politikou súvisia. V prípade energetickej bezpečnosti navrhuje strana diverzifikáciu zdrojov energie a na úrovni EÚ presadzovanie koordinovanej energetickej politiky. Nerieši však problematiku finančného zabezpečenia prípadnej diverzifikácie, ani otázku alternatívnych zdrojov, ktoré by samotnú diverzifikáciu umožnili.

SDKÚ-DS uznáva aj spojenie zahraničnej politiky a ekonomických záujmov, opätovne však poukazuje na hodnotové základy: *„Zahraničná politika sa tradične prelína s ekonomickou; musí pomáhať aj ekonomickým záujmom krajiny. Tie by však mali podmieňovať zahraničnú politiku štátu do tej miery, pri ktorej ostanú zachované hodnotové princípy, na ktorých je postavená existencia štátu a sloboda občanov“*. Strana chce podporovať slovenské ekonomické subjekty v zahraničí, ako aj zvyšovať pozornosť venovanú rozvojovej pomoci, ktorá má skombinovať hodnotovú zahraničnú politiku, strategické a bezpečnostné záujmy SR a ekonomické záujmy. Rozvojová pomoc *„musí prispievať k rozširovaniu priestoru demokracie, stability a jasných pravidiel, pretože tým zvyšuje bezpečnosť a prosperitu SR a jej občanov. ... a musí mapovať priestor pre nové investičné možnosti a podporovať nové príležitosti“*.

Globálna politika

Program sa len okrajovo dotýka problematiky globálnej politiky. Nehovorí o charaktere vzťahov s USA, hoci SDKÚ-DS patrila k minulosti k najintenzívnejším podporovateľom slovensko-amerického „strategického partnerstva“, predovšetkým v oblasti bezpečnostnej politiky. Nehovorí ani o vzťahoch s Ruskom, aj keď zdôrazňovanie zahraničnej politiky, ktorá má byť založená na hodnotách, môže znamenať aj zdôrazňovanie ľudsko-právnych aspektov v bilaterálnych vzťahoch napríklad aj s Ruskom. Nie je to však explicitne deklarované.

Nie sú spomenuté ani ďalšie dôležité štáty, napr. Čína, India, ani postoje ku krízovým oblastiam, či je to už napríklad Blízky východ všeobecne, alebo konkrétne štáty, ako napríklad Afganistan.

Dokument nespomína ani spôsob, organizáciu, resp. inštitucionálny rámec, v rámci ktorého majú byť realizované a garantované najdôležitejšie zahranično-politické a/alebo bezpečnostné záujmy Slovenska. NATO, ktoré bolo v doterajšej komunikácii predstaviteľov strany považované za najdôležitejšiu organizáciu z pohľadu bezpečnosti SR, nie je spomenuté vôbec. Z toho vyplýva, že program neodpovedá ani na otázku, či SDKÚ-DS preferuje „atlantické“ alebo „euroautonomistické“ smerovanie bezpečnostnej politiky, resp. ich kombináciu. Pri posúdení postojov strany k týmto kľúčovým témam sa podobne, ako v prípade predchádzajúcich otázok, môžeme spoliehať len na doterajšie vyjadrenia a stanoviská SDKÚ-DS, ako aj na relatívne podrobné a konkrétne odpovede, ktoré strana poskytla prostredníctvom dotazníka.

V dotazníku sa SDKÚ-DS jednoznačne hlási k NATO ako základnému pilieru bezpečnosti a obrany SR. Transatlantické partnerstvo považuje za „záruku bezpečnosti a stability európskeho a severoamerického kontinentu“. USA sú identifikované ako „najväčší spojenec Slovenska“ a aj ako náš „strategický partner“. Hoci explicitne to nie je uvedené, dokument pokračuje s kritikou súčasnej vlády, v súvislosti s budovaním vzťahov s USA: „SDKÚ-DS podporuje posilnenie vzájomných vzťahov vrátane návratu k normálnemu dialógu na najvyššej úrovni“.

Za „strategického aktéra“ v medzinárodných vzťahoch je v dotazníku označené Rusko. Zároveň však SDKÚ-DS opätovne pokračuje s kritikou voči súčasnej línii zahraničnej politiky SR: „politika SR voči Ruskej federácii však nesmie byť založená na falošnej intuícii, naivite a prevrátenom záujme Slovenska, ako je tomu dnes, ale musí vychádzať z hodnotových východísk SR ako člena euroatlantického priestoru a z jasnej definície vlastných záujmov. Iba takto bude partnerstvo s RF posilňovať bezpečnosť Slovenskej republiky, rozvoj politických vzťahov, vzájomne výhodných hospodárskych kontaktov a ďalšiu spoluprácu“.

Bezpečnosť

Vo všeobecnom volebnom programe v kapitole s názvom „Bezpečnosť“ sa dôraz jednoznačne kladie na vnútornú bezpečnosť a zložky garantujúce vnútornú stabilitu a bezpečnosť (polícia, hasičský zbor a technické detaily, ako aj zavádzanie kamerových systémov). Ozbrojené sily sú spomínané jedine spolu so zložkami ministerstva vnútra, „Zjednotíme niektoré úlohy ministerstva obrany a ministerstva vnútra tak, aby sme zvýšili bezpečnosť občanov. Spoločným postupom

pri použití vojakov, policajtov a ich technických prostriedkov zabezpečíme rýchlejšiu a účinnjšiu pomoc občanom pri krízových udalostiach a živelných pohromách“.

Spojenie spôsobilostí MO SR a MV SR môže byť racionálny a ekonomický krok – vôbec sa však nespomína postoj strany smerom k účasti na zahraničných misiách (v akých regiónoch, v rámci akých organizácií, s akým mandátom, v akých počtoch a podobne), čo je jednoznačným nedostatkom dokumentu.

Pozitívne je, že hoci sa „generálny“ volebný program strany zahraničnou a bezpečnostnou politikou podrobnejšie nezaobera, špecifický program s názvom „*Program SDKÚ - DS v oblasti obrany a bezpečnosti*“⁶, publikovaný oddelene, už dáva odpovede aj na detailnejšie otázky. Tento špecifický program a odpovede z dotazníka spolu vo veľkej miere vzájomne korešpondujú.

Materiál je rozčlenený do troch častí. Prvá časť analyzuje súčasný stav Ministerstva obrany, druhá vymenúva kroky, ktoré chcú predstavitelia SDKÚ-DS realizovať „okamžite“ po zmene vlády a tretia kapitola prezentuje dlhodobé ciele.

Za najväčší problém v súčasnosti SDKÚ-DS považuje predovšetkým „*improvizáciu*“ ako „*pracovnú metódu*“ a absenciu „*konceptného plánovania*“. Negatívne hodnotí politické postoje premiéra Fica k rezortu obrany a klesajúci trend výdavkov na obranu, v pomere k HDP. Tieto dva faktory spôsobujú podľa SDKÚ-DS, že Ministerstvo obrany sa stalo „*rezervným fondom vlády v prípade nenaplnených rozpočtových očakávaní*“. Program ale nehovorí, či by SDKÚ-DS v prípade účasti vo vláde zvyšovala obranný rozpočet, alebo by udržala aspoň súčasný pomer k HDP. Kritika strany však smeruje skôr k „*plošnému znižovaniu početných stavov, bez akejkoľvek koncepcie a priorít*“. Je to teda predovšetkým „*konceptná kritika*“.

Po prípadnej zmene vlády plánuje SDKÚ-DS realizovať okamžité kroky, predovšetkým v oblasti verejného obstarávania, znižovania počtu utajovaných skutočností. Konceptne dôležitý je deklarováný „*obrat*“ v plánovaní: „*Zastavíme okamžite výdaje, ktoré sú spojené s nekonceptným budovaním ozbrojených síl. Aj v tejto oblasti preferujeme dlhodobé a konceptné plánovanie namiesto ad hoc riešení, ktoré sú drahšie a menej efektívne*“.

Najzávažnejšie myšlienky prezentuje tretia kapitola dokumentu – ide o deklaráciu konceptných krokov, ktoré majú byť realizované v štvorročnom horizonte. Dokument analyzuje vplyv bezpečnostného prostredia na charakter a úlohy Ozbrojených síl SR, pričom za najdôležitejšie úlohy v budúcnosti považuje operácie na obranu SR, expedičné úlohy a operácie na podporu civilných autorít. Je zaujímavé, že pri expedičných operáciách sa počíta

⁶ (Zdroj: <http://www.sdku-ds.sk/content/parlamente-volby-2010>)

s operáciami s nižšou intenzitou (humanitárne a asistenčné podporné), ale aj s operáciami vysokej intenzity „*intervenčné/ofenzívne bojové operácie*“.

Materiál sa vracia k myšlienke spájania úloh a zdieľanie spôsobilostí ministerstva obrany a ministerstva vnútra, ktorá bola prezentovaná vo „veľkom programe“.

Popri podpore síl pre špeciálne operácie sa prezentuje v slovenských podmienkach „*revolučná*“ myšlienka, samozrejme v oblasti budovania, výstavby a štruktúry ozbrojených síl. Ide o prípadný vznik nového druhu ozbrojených síl, v slovenských podmienkach, ktoré sú označené ako „*paramilitárne*“ (žandarmeria). Podobná kategória figuruje napríklad v ozbrojených silách Francúzska (Gendarmerie) alebo Talianska (Carabinieri), ako aj v ďalších štátoch. Je to špecifický druh ozbrojených síl, ktorý dokáže kombinovať niektoré spôsobilosti „*tradičnej armády*“ a policajných zložiek, pričom ako pomerne efektívne sa ukázali v špecifických situáciách napríklad na Balkáne. V tomto duchu charakterizuje poslanie plánovaných síl aj dokument SDKÚ–DS: „*Tento nový druh síl bude plniť úlohy, ktoré súvisia s bezpečnosťou a je ich ťažko riešiť výlučne vojenskými, alebo len policajnými nástrojmi.*“

Za ďalšiu nosnú myšlienku dokumentu je možné považovať zdieľanie spôsobilostí resp. kapacít aj v medzinárodnom kontexte, čo je v súčasnosti jeden z najdôležitejších trendov v oblasti obrannej politiky. Tento krok, ako aj výzva na budovanie efektívnejších veliacich štruktúr ozbrojených síl a podobne, sú podporované myšlienkou ekonomickejšieho fungovania ozbrojených síl a garantovaním bezpečnosti.

Dokument „*Program SDKÚ - DS v oblasti obrany a bezpečnosti*“ je dôležitý predovšetkým z koncepčného pohľadu, pretože dopĺňa a rozvíja myšlienky z generálneho programu SDKÚ–DS, ktorý je v tejto oblasti veľmi skúpy na informácie a vízie. Tento dokument prináša zároveň niekoľko kľúčových myšlienok, ktoré predstavujú nówum v slovenskom diškurze, v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky (budovanie „žandarmerie“, zdieľania kapacít a spôsobností a podobne).

Personálna analýza

Spomedzi politikov strany špecializujúcich sa na zahraničnú a bezpečnostnú politiku, sa na popredné miesta dostali: exminister obrany, v súčasnosti poslanec NR SR M. Fedor (7. miesto), exminister vnútra M. Pado (17. miesto) bývalá štátna tajomníčka Ministerstva zahraničných vecí, M. Vášáryová (23. miesto) a M. Ježovica (bývalý poradca M. Dzurindu pre zahraničnú politiku, v súčasnosti expert mimovládnej organizácie M.E.S.A. 10), sa nachádza na 25.

mieste. Dotazník k expertom SDKÚ-DS na zahraničnú politiku zaraďuje aj I. Štefanca (12. miesto) a P. Kuboviča (20. miesto).

Zdroje: Volebný program SDKÚ-DS 2010. http://www.sdku-ds.sk/data/MediaLibrary/626/2010-04-12_SDKU-DS_program.pdf

Program SDKÚ - DS v oblasti obrany a bezpečnosti. <http://www.sdku-ds.sk/content/parlamente-volby-2010>

Odpovede na Dotazník pre hodnotenie priorít zahraničnej politiky vo volebných programoch politických strán pre parlamentné voľby 2010.

Kresťanskodemokratické hnutie (KDH)

KDH je jednou z najstarších slovenských politických strán. Z jej radov pochádza nielen prvý komisár EÚ, delegovaný SR, ale aj viacero aktívnych politikov vo výboroch NR SR, Európskeho parlamentu, či štátnych tajomníkov, s relevanciou pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku. Zahraničnej a bezpečnostnej politike je venovaná takmer šestina 40 stranového programu KDH. Program obsahuje jasne stanovené hodnotové postoje, priority (Európa národov; nie uznaniu Kosova, či členstvu Turecka v EÚ) a praktické návrhy v takmer každej oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Je v ňom množstvo všeobecne naformulovaných, a preto nemerateľných deklarácií. Program KDH je výnimočne podrobne prepracovaný v oblasti energetickej bezpečnosti.

KDH navrhuje zlepšenie efektivity Slovenskej diplomacie, aby bola lepšie „schopná presadzovať zahranično-politické záujmy Slovenska“, pomocou „zlepšenia personálnej kvality diplomatov zahraničnej služby“ ale aj „zefektívnenia siete zastupiteľských úradov SR vo svete a vytvárania podmienok pre verejnú a mimovládnu diplomaciu“. Nie je však jasné, ktoré ambasády by KDH zavrelo, prípadne ktoré nové by otvorilo. Zaujímavá je určite aj snaha použiť „rozvoj vzťahov s komunitami slovenských krajanov a rozvíjanie spolupráce s krajaňskými spolkami vo svete“ pre posilnenie zahraničnej politiky.

Európska únia

KDH nielen jasne identifikuje politické priority, ktoré chce presadzovať v rámci inštitúcií EÚ, ale explicitne pomenúva aj hodnoty, ktorými sa pri dosahovaní politických cieľov chce riadiť. Okrem tradičnej „Európy národov“ ide o „princípy spoločného dobra, subsidiarity, proporcionality solidarity, spravodlivosti a ochrany dôstojnosti každej ľudskej osoby.“

Medzi dôležité návrhy KDH určite patrí aj snaha „kultivovať európske vedomie na Slovensku“, pod mottom: „aj my sme EÚ“, čo chce dosiahnuť prostredníctvom väčšieho zapojenia NR SR do rozhodovania, v snahe naplniť možnosti Lisabonskej zmluvy. KDH navrhuje tiež „monitoring všetkých návrhov Európskej komisie tak, aby NR SR dokázala využiť všetky svoje práva.“ Ďalej navrhuje „posilňovanie celonárodnej diskusie o koreňoch, identite, mieste a úlohe Slovenska v spoločnej Európe a posilňovanie úlohy vlastenectva a vedomia európskej spolupatričnosti odmietnutím nacionalizmu, totalitných ideológií a etického relativizmu, ktorý oslabuje úctu k hodnotám“.

Explicitne uvádza „princíp jednomysel'nosti“ ako základ spolupráce „v oblasti priamych daní, trestného práva, rodinnej politiky, zahraničnej politiky a obrany“ a „uplatňovanie princípu subsidiarity, v oblastiach ako sú občianske právo, fiškálne záležitosti, sociálna politika, vzdelanie a kultúra“.

Zo špecifických priorít KDH chce presadzovať:

- väčšie zapojenie sa „do procesov vytvárania nových medzinárodných inštitúcií“ a podporu „uchádzania sa Slovenska o sídlo pre takúto inštitúciu v rámci EÚ“
- „riešenie priorít bezpečnosti, migrácie, chudoby, a životného prostredia“
- „transparentné využívanie štrukturálnej podpory EÚ pre rozvoj regiónov a modernizáciu SR“
- „dôsledné pokračovanie rozširovania EÚ“, pričom špecificky spomína „plnú podporu vstupu Chorvátska a následne aj ďalších krajín západného Balkánu“, avšak s vylúčením Kosova, keďže KDH „nateraz nevidí dôvod k zmene oficiálneho postoja k statusu Kosova“. Čo sa týka prístupových rokovaní s Tureckom, KDH navrhuje aby „bol Turecku ponúknutý osobitný vzťah vo forme privilegovaného partnerstva“. KDH taktiež „podporuje rozvoj spolupráce v rámci Východného partnerstva a zasadzuje sa za ponúknutie konkrétnej integračnej perspektívy pre Ukrajinu“.

Regionálne vzťahy

V regionálnej spolupráci, má KDH relatívne dobre prepracovaný program. Konkrétne identifikuje možnosť regionálnej spolupráce „zlepšovaním rozvoja a prepojenosti prihraničných regiónov“, ktoré považuje nielen za nástroj zahraničnej ale aj hospodárskej a sociálnej politiky. Ako konkrétny príklad je uvedená podpora regionálnych politík EÚ „akou je napr. Dunajská stratégia“.

KDH považuje „dobré susedské vzťahy za základný záujem zahraničnej politiky“, pričom okrem ďalšieho rozvíjania „pozitívnych projektov s Českou republikou, Poľskom a Rakúskom“ považuje bilaterálne vzťahy s Maďarskom za „skúšobný kameň zahraničnej politiky“ a zároveň za príležitosť „posilniť si v nich dôveryhodnosť a stabilitu celého regiónu. Za základ pre rozvoj bilaterálnych vzťahov s Maďarskom KDH považuje Zmluvu o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci, ako aj členstvo oboch krajín v EÚ a NATO“.

Výrazným aspektom politického programu KDH je návrh „usilovať aj o symbolické zmierenie medzi SR a MR“, či podpora iniciatívy, „aby sa paralelné texty zo spoločnej histórie, ktoré pripravuje zmiešaná komisia historikov, stali doplnkovou súčasťou vyučovacieho procesu v oboch krajinách“. KDH taktiež navrhuje budovanie väčšej dôvery a zefektívnenie činnosti Vyšehradskej skupiny a využitie potenciálu a rozvoja spolupráce v rámci Regionálneho partnerstva (V4 + Rakúsko a Slovinsko).

Globálna politika

Globálna zahraničná politika v programe KDH je citlivo a diplomaticky vyvážená. Program KDH stavia na „*dôležitosti upevnenia a rozvoja transatlantickej spolupráce medzi EÚ a USA,*“ Avšak nezabudne spomenúť dobré vzťahy s Ruskou federáciou, ktoré zasadzujú do kontextu vzťahu s „*jedným z dôležitých partnerov SR a hlavným dodávateľom energetických surovín*“. Vyváženie zahraničnej politiky v rôznych oblastiach ilustruje cieľ KDH a to presadzovať „*hospodársku, vedeckú a kultúrnu spoluprácu najmä s vyspelými štátmi EÚ, s USA, Japonskom, ale aj s Čínou, Indiou a ďalšími krajinami*“.

Tvrdá bezpečnosť

KDH považuje ozbrojené sily „*za nenahraditeľný nástroj bezpečnostného systému*“, plánuje „*podporiť ich efektívny rozvoj*“, avšak nešpecifikuje akým spôsobom. Na politickej úrovni, považuje KDH, za dôležitú kontinuitu v pokračovaní plnenia záväzkov, vyplývajúcich z členstva v EÚ a NATO. Pod touto kontinuitou rozumie „*nasadzovania príslušníkov ozbrojených síl doma aj v zahraničí v súlade s prioritami bezpečnostnej a zahraničnej politiky*“. KDH navrhuje „*Transformáciu NATO, ktoré musí zostať obranou vojenskou alianciou a byť schopné reagovať na nové hrozby.*“ Návrh transformovať alianciu aby, zostala tým, čím je, je určite zaujímavý, avšak nie je jasné o aký druh transformácie sa má jednať. Zároveň však navrhuje „*rozvoj funkčnej a dôveryhodnej Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky, vrátane ozbrojených zložiek*“.

Mäkká bezpečnosť

V oblasti mäkkej bezpečnosti KDH navrhuje „*väčšiu angažovanosť aj prostredníctvom diplomacie a civilných expertov*“. V rámci rozvojovej pomoci, do implementácie ktorej KDH požaduje priniesť výraznejšie dodržiavania morálnych princípov dôstojnosti ľudskej osoby, KDH navrhuje zintenzívniť spoluprácu s mimovládnyimi organizáciami, väčšiu transparentnosť a zlepšenie spolupráce MZV SR so Slovenskou agentúrou pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu.

KDH taktiež navrhuje aby „*Rada Európy a Európsky súd pre ľudské práva slúžili obyvateľom Európy ako piliere ochrany spoločných európskych hodnôt*“, pričom špecificky spomína kresťanskú kultúrnu a náboženskú tradíciu a rešpektovanie slobody vierovyznania.

V oblasti environmentálnej bezpečnosti, KDH presadzuje „medzinárodnú environmentálnu zodpovednosť založenú na princípe - znečisťovateľ platí“.

KDH má podrobne a rozsiahle prepracovanú časť programu venovanú energetickej politike a energetickej bezpečnosti, pričom tieto dve oblasti sú riešené komplexne a komplementárne. KDH navrhuje „prepracovanie a aktualizáciu Stratégie energetickej bezpečnosti“. Priority KDH v tejto oblasti sú „ekonomicky konkurencieschopná, technologicky vyspelá, bezpečná, surovinovo zabezpečená a nízko emisná výroba a distribúcia energií“. KDH navrhuje „zníženie využívania fosílnych palív a ekonomicky a ekologicky udržateľný rozvoj využitia domácich obnoviteľných zdrojov – hlavne lesnej a poľnohospodárskej biomasy“, ako prostriedok k dosiahnutiu „energetickej nezávislosti Slovenska“. Okrem väčšieho a efektívneho využitia domácich zdrojov, KDH presadzuje „využívanie jadrovej energie, malých vodných elektrární a podporu rozvoja geotermálnej energie“.

Energetickú bezpečnosť chce KDH dosiahnuť aj presadzovaním solidarity „pre obdobie prípadných energetických kríz“, ale aj podporou diverzifikácie, ktorá by mala byť realizovaná v spolupráci „štátu a energetických firiem, a to v nadväznosti na projekty a za podpory EÚ“. Okrem diverzifikácie chce KDH taktiež „rozvíjať výstavbu podzemných zásobníkov plynu a zásobníkov na ropu a ropné produkty, avšak bez finančnej záťaže na štátny rozpočet“.

Na dosiahnutie týchto cieľov KDH navrhuje „zriadiť Radu vlády SR pre energetiku“. Ďalším nástrojom tvorby energetickej politiky podľa KDH je „odpolitizovaný a profesionálne a odborne pripravený regulačný úrad“.

Personálna analýza

V programe KDH je ako garant pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku uvedený súčasný predseda strany J. Figeľ (č. 1 na kandidátke), ktorý bol v minulosti podpredsedom KDH pre zahraničnú politiku, štátnym tajomníkom Ministerstva zahraničných vecí SR a prvým slovenským komisárom v EÚ. KDH má tiež viacero ďalších osobností, ktoré sa angažujú v zahraničnej politike a bezpečnosti. Na konferencii organizovanej SFPA, na ktorej sa hodnotila zahraničná politika strán pred júnovými voľbami, zastupoval KDH Martin Dilong (114. na kandidátke). Na časti programu venovanej energetickej bezpečnosti sa významne podieľal Karel Hirman (nie je na kandidátke). Vo výbore NR SR pre európske záležitosti KDH zastupujú Martin Fronc (č. 10 na kandidátke) a jeho náhradník Stanislav Kahanec (č. 31 na kandidátke), ktorý je tiež členom Osobitného kontrolného výboru NR SR na kontrolu činnosti NBÚ. KDH zastupujú vo výboroch pre kontrolu spravodajských služieb Pavol Abrhan (č. 9 na kandidátke) pre SIS, a Jozef Šimko (č. 41 na kandidátke)

pre vojenské spravodajstvo. V dotazníku KDH označilo ešte nasledovných odborníkov na zahraničnú a bezpečnostnú politiku Pavol Hrušovský (č. 2 na kandidátke), Ján Hudacký (č. 11), Pavol Kossey (č. 44), Jozef Mikloško (č. 50), Marián Šuplata (č. 56), a Michal Novota (č. 130).

Zdroje: Cesta pre Slovensko, Volebný program Kresťanskodemokratického hnutia 2010 http://www.kdh.sk/data/upload/documents/KDH_volebny-program_2010.pdf

Odpovede na Dotazník pre hodnotenie priorít zahraničnej politiky vo volebných programoch politických strán pre parlamentné voľby 2010

Strana Sloboda a Solidarita (SaS)

Politická strana Sloboda a Solidarita (SaS) je nováčikom na slovenskej politickej scéne. Profiluje sa ako liberálna strana, čo je viditeľné najmä v ekonomickej a spoločenskej dimenzii. Jej hlavní predstavitelia sa špecificky neexponujú v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky a preto ani program sa tejto otázke nevenuje podrobne. Zaujme však jej jasná až vyhranená hodnotová a pro-atlantická orientácia, silný dôraz na zlepšovanie vzťahov s Maďarskom a intenzívnejšie využívanie Vyšehradskej skupiny. Absencia známych a „ostrieľaných“ odborníkov na zahraničnú a bezpečnostnú politiku je však viditeľná v chýbajúcich kreatívnych, špecifických a merateľných návrhoch a riešení, či jasne definovaných zahranično-politických záujmoch v samotnom programe. Program SaS pozostáva zo 120-tich (neskôr 130) programových téz, rozdelených na 20 kapitol, pričom zahraničnej politike je venovaných 6 programových téz. Prvá téza je v kapitole *Vzťahy s Európskou úniou* a 5 téz v poslednej kapitole *Zahraničná a bezpečnostná politika*.

Zaujímavým špecifikom programu je snaha o „neoportunistickú“ a hodnotovo vyhranenú zahraničnú politiku, najmä vo vzťahu k „totalitným režimom“ a reformu diplomatického zboru a zahraničnej služby. Táto programová téza však nie je dostatočne špecifikovaná pre posúdenie jej prípadného dopadu na zahraničnú politiku a záujmy SR. Samostatný bod SaS venuje energetickej bezpečnosti, avšak pri bližšej analýze je jasné, že možné spôsoby realizácie tohto bodu, ktoré nie sú spomenuté ani náznačkom, by boli v priamom rozpore s inými, najmä ekonomickými, kapitolami programu.

Európska únia

SaS vo svojom bode 43 (pôvodne 41) navrhuje *„Prijať ústavný zákon vyžadujúci pri každom rozšírení kompetencií Európskej únie podľa článku 352 Lisabonskej zmluvy schválenie Národnou radou Slovenskej republiky ústavnou väčšinou. Zástupca Slovenska v Rade EÚ nebude môcť v mene Slovenskej republiky súhlasiť s legislatívnym návrhom Európskej komisie bez mandátu minimálne troch päťnásť poslancov NR SR.“* Hoci je tento bod zaujímavý svojou detailnosťou, článok 352 Zmluvy o fungovaní EÚ explicitne vylučuje oblasť spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky z pôsobnosti spomínaného článku zmluvy. Okrem tohto špecifického, avšak skôr deklaratórneho bodu, SaS nespomína vo svojom programe rozdelenie priorit v rámci politiky EÚ. Celá kapitola sa zameriava najmä na inštitucionálny rámec a na ekonomické súvislosti vplyvom EÚ

na slobodné trhy a európske fondy. V programe nespomenutou prioritou⁷ je daňová autonómia v rámci EÚ.

SaS sa explicitne vyjadrila vo svojom programe k integrácii Turecka návrhom „*podporiť integráciu Turecka do európskych štruktúr, avšak len na úrovni špeciálneho pridruženého členstva s neúplnou účasťou v spoločných orgánoch EÚ, podľa modelu Európskeho hospodárskeho priestoru*“.

SaS taktiež považuje za dôležitú „*zvýšenú angažovanosť Slovenska v spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike EÚ*“. Nie je však jasné, čo je pod zvýšenou angažovanosťou mienené a ako chce túto prioritu skĺbiť s ostatnými bodmi programu, najmä s celkovou rezervovanosťou k prehlbovaniu integrácie, ako už bolo spomenuté v stanovisku strany k článku 352 Lisabonskej zmluvy.

Regionálne vzťahy

Program SaS sa regionálnym vzťahom venuje špecificky, s dôrazom na spoluprácu v rámci Vyšehradskej štvorky (V4), vrátane ďalšej „*inštitucionalizácie*“ tejto spolupráce. SaS sa vo svojom programe venuje „*potrebe odpolitizovania vzťahov s Maďarskom*“. Za prioritné oblasti spolupráce s Maďarskom považuje „*hospodárstvo, cezhraničnú a regionálnu spoluprácu, kultúrnu výmenu a spoluprácu v oblasti bezpečnosti*“.

V oblasti širšieho regiónu SaS navrhuje bezplatné Schengenské vízum a zjednodušenie migračnej politiky pre občanov Ukrajiny a podporu členstva Chorvátska v EÚ. Európsku susedskú politiku v regióne západného Balkánu a Východného partnerstva EÚ chce realizovať na princípe zásluh a podieľať sa na nej v koordinácii s krajinami V4.

Globálna politika

V kontexte medzinárodnej politiky „*SaS považuje USA za hlavného spojenca v bezpečnostnej oblasti*“. Čína sa v programe SaS spomína iba v súvislosti s navrhovanou podporou kritiky prenasledovania aktivistov v tejto krajine a Rusko je spomenuté iba v súvislosti so snahou SaS znížiť závislosť na dovoze energetických surovín. Dominancia transatlantickej perspektívy je jasná aj z vyjadrení ako „*Slovensko a EÚ majú byť dôstojnými partnermi USA, formulovať a presadzovať vlastné riešenia, no súčasne prijímať svoj podiel zodpovednosti za bezpečnosť sveta a Európy*“.

⁷ Avšak explicitne označenou v odpovedi na dotazník – pozn. autora

Tvrdá bezpečnosť

V oblasti „tvrdej“ bezpečnosti SaS navrhuje „pokračovať v transformácii ozbrojených síl SR na mobilné sily, schopné nielen zaistiť bezpečnosť Slovenska, ale aj plnohodnotne prispieť do misií NATO a EÚ za hranicami“. Z programu, ani z verejných vyhlásení však nie je jasné, čo SaS pod transformáciou OS SR myslí. Jediný konkrétny návrh v tomto smere je v bode 94, ktorý navrhuje zamestnávať „duchovných v ozbrojených silách len pre zahraničné misie“. SaS sa taktiež vyhýba konkrétnej špecifikácii svojho postoja, keď navrhuje „podporiť ďalšie rozširovanie NATO o krajiny, ktoré splnia prístupové kritériá“, avšak ani náznamom nešpecifikuje prioritné krajiny, či záujmy, ktoré týmto návrhom hodlá presadzovať. Z odpovedí strany na otázky v dotazníku vyplýva, že chce „podporovať zapojenie našich zložiek do prioritných operačných misií NATO a misií EÚ (predovšetkým výcvikových, odmínovacích)“.

Mäkká bezpečnosť

Aj napriek tomu, že hlavný líder pre zahraničnú politiku vyštudoval „medzinárodnú obchodnú diplomáciu“, ekonomickej bezpečnosti a obchodnej diplomácii sa program SaS nevenuje vôbec. V samostatnom bode programu SaS rieši „energetickú bezpečnosť a diverzifikáciu zdrojov a prepravných trás“, s odvolaním sa na krízu z roku 2009, pričom navrhuje „dokončiť prepojenie z rakúskeho plynovodného uzla Baumgarten bez ďalších podmienok a zabezpečiť urýchlené vybudovanie prepojenia plynovodných systémov v strednej Európe tak, aby bolo možné v strednodobom horizonte (do roku 2014) využiť alternatívne zdroje dovozu plynu z LNG terminálov alebo plynovodu Nabucco a Northstream (sic!)“. V programe však nie je zmienka akým spôsobom a z akých zdrojov sa má vybudovať táto infraštruktúra. Tieto návrhy sú o to prekvapivejšie, že iná oblasť programu (body 54 a 56), ktorá navrhuje „zrušiť väčšinu legislatívnych zmien (v zákone č. 656/2004 Z. z. o energetike a v zákone č. 276/2001 Z. z. o regulácii sieťových odvetví) neprimerane zasahujúcich do hospodárenia energetických podnikov a dôsledne pokračovať v liberalizácii energetického trhu“, a zároveň „zrušiť investičné stimuly bez náhrady“, sa de facto vzdáva všetkých nástrojov, ktorými by sa tieto programové ciele dali dosiahnuť. Nie je preto jasné, ako tieto protichodné programové návrhy, strana SaS plánuje skĺbiť. Taktiež konštatovanie, že tento bod programu je „bez dopadu na rozpočet verejnej správy“ nie je dôveryhodné. Tento bod programu by bol bez dopadu iba v rovine prázdnej politickej deklarácie. Ak ho má však volič brať vážne, jeho dopad nebude nulový. Na ilustráciu je vhodné spomenúť, že k budovaniu plynovodu medzi Slovenskom a Maďarskom

došlo až po pridelení finančnej podpory, vo výške 30 miliónov EUR, z EÚ. Z doplnujúcich odpovedí strany v dotazníku vyplýva, že SaS chce „v rámci EÚ podporovať realizáciu projektu Nabucco a rozšírenie využívania solárnej energie“. Aj pre toto doplnenie však platia vyššie spomenuté výhrady. Okrem nich však vyvstáva dôraznejšia otázka, ako chce SaS podporovať využívanie solárnej energie bez štedrých dotácií. Spôsobuje to problémy, ktoré momentálne rieši Česká republika. Program SaS nedáva na túto otázku žiadnu odpoveď.

Personálna analýza

Za zahraničnú a bezpečnostnú politiku v SaS je zodpovedný Juraj Droba, ktorý je na kandidačnej listine strany na 13. Mieste. Ďalším predstaviteľom SaS, ktorý má blízko k zahraničnej politike je gestor Európskej kapitoly Martin Chren, bývalý riaditeľ Nadácie F.A. Hayeka a člen Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru v Bruseli, ktorý má na kandidačnej listine číslo 6. Podľa informácií strany, sú ďalšími členmi zahranično-politického tímu Jozef Rajtár (č. 39 na kandidátke), Marián Majer (116. na kandidátke), Zuzana Zoričáková, Henriette Geierová, Margaréta Cehláriková, a Dušan Plichta, ktorí nie sú na kandidátke.

Zdroje: Volebný program strany Sloboda a Solidarita:

<http://120napadov.sk/>

<http://www.strana-sas.sk/vztahy-s-europskou-uniou/40>

<http://www.strana-sas.sk/zahranicna-a-bezpecnostna-politika/54>

Odpovede na Dotazník pre hodnotenie priorít zahraničnej politiky vo volebných programoch politických strán pre parlamentné voľby 2010

MOST-HÍD

Politická strana Most-Híd je na politickej scéne od polovice roku 2009. Práve z tohto dôvodu sa dajú hodnotiť iba vyhlásenia jej členov a program strany do ďalšieho volebného obdobia. Most-Híd je mimoparlamentná strana, ktorá sa definuje ako opozičná. Rozhodli sme sa ju zaradiť medzi analyzované strany aj na základe šancí strany vstúpiť do parlamentu po júnových voľbách. Most-Híd sa v prieskumoch verejnej mienky pohyboval v priemere na 5.5 percentách (priemer preferencií strán podľa agentúr Focus, Polis a MVK v období september 2009 – apríl 2010), čo by jej v parlamente zabezpečilo približne 9 poslaneckých miest.

Napriek faktu, že zahraničnopolitické otázky nie sú pre širokú verejnosť v súčasnosti prioritou, strana Most-Híd sa im vo svojom programe venuje v samostatnej kapitole, vyhradenej zahraničnej politike a v dvoch iných podkapitolách. Samostatná kapitola je venovaná bezpečnostnej politike. Vyjadrené matematicky, program strany Most – Híd sa zaoberá zahraničnou alebo bezpečnostnou politikou približne na ploche trinásť percent, čo predstavuje 4 strany z celkového počtu 31.

Európska únia

Most-Híd v úvode svojho programu zadefinoval sedem základných princípov. Jedným z nich je aj snaha o zmierenie medzi Slovákami a Maďarmi. V súlade s princípmi strany program následne uvádza všeobecné ciele strany. Popri hlavných a pomerne všeobecných cieľoch, ako udržanie demokracie, slobody a ochrany práv a záujmov občanov, je v štvrtom bode spomenutá aj európska spolupráca a udržiavanie dobrých vzťahov so susednými štátmi. Dá predpokladať, že dobré vzťahy sa spomínajú najmä s súvislosťou s Maďarskom.

V prvej kapitole, nazvanej „hospodárstvo“ je časť venovaná Európskej únii. Most-Híd vyzdvihuje prospešnosť nášho členstva v Únii a zároveň sa sústreďuje na nedostatočné využívanie výhod, ktoré nám členstvo ponúka.

- Dôraz kladie predovšetkým na ekonomický rozmer zahraničnej politiky. Vyjadruje potrebu zvýšenia konkurencieschopnosti Slovenska.
- Dobudovanie spoločného trhu služieb, by nám prinieslo výhody a ekonomický rast a to aj vďaka nízkej mzdovej hladine na Slovensku.

Energetika

V prvej kapitole hospodárstvo sa Most-Híd venuje aj energetike. Tu strana prináša konkrétne návrhy zvýšenia energetickej bezpečnosti Slovenska. Hlavnou snahou je eliminácia energetickej závislosti na jednom zdroji. Strana navrhuje konkrétne riešenia, ako príklad uvádza vytvorenie severojužných tranzitných sietí pre plyn a ich napojenie na pobrežné terminály v Jadranskom a Baltskom mori. Taktiež je v programe spomenutý návrh na zvýšenie cezhraničných kapacít elektrizačných sústav so susedmi a následná liberalizácia trhu a zníženie cien za elektrinu. Nie je však jasné, ako bude takýto projekt financovaný. Strana sa zasadzuje za zvýšenie konkurencie v oblasti sieťových odvetví, nezávislosť regulačných úradov, zvýšenie transparentnosti a kontroly. Most-Híd v tejto kapitole kritizuje energetickú náročnosť Slovenska a navrhuje využívanie energetických služieb, napr. energetického auditu, ktorý by identifikoval možné spôsoby zníženia tejto náročnosti. V ďalšom bode sa spomína nevyhnutnosť ekologickej zodpovednosti a využívanie obnoviteľných zdrojov energie, predovšetkým biomasy.

Zahraničná politika

Zahraničná politika tvorí samostatnú kapitolu v programe strany Most-Híd. Napriek jej stručnosti, spomína väčšinu hlavných oblastí, ktorým by sa slovenská zahraničná politika mala venovať. Európsku úniu definuje ako prirodzený priestor Slovenska, pričom zdôrazňuje udržiavanie intenzívnych kontaktov s jej inštitúciami. USA vyzdvihuje ako strategického partnera a spojenca v euroatlantickom priestore. Strednú Európu strana považuje za najdôležitejší priestor, na ktorý by sa mala zamerať slovenská zahraničná politika. Strana explicitne vyjadruje potrebu zlepšenia vzťahov s Maďarskou republikou. Prekvapujúco však neponúka žiadne riešenie, ako by k tomu malo dôjsť. Vzťahy s Poľskom a Českou republikou hodnotí ako dobré a zároveň vyjadruje podporu udržania takýchto vzťahov.

Okrem orientácie SR na členské štáty EÚ, spomína Most-Híd aj nečlenské štáty a podporuje vo svojom programe integračné snahy najmä Srbska a Chorvátska. Jasne vyjadruje podporu členstva Turecka. Stabilizácia a integrácia Balkánu a Ukrajiny je pre stranu rovnako dôležitým cieľom a preto bude presadzovať aktívnu spoluprácu s Ukrajinou a jej začlenením do EÚ.

Strana tiež definuje spôsob, akým by sa malo Slovensko správať voči režimom, ktoré neuznávajú základné ľudské práva svojich občanov. Spolupráca s takýmito krajinami by mala byť obmedzená a Slovensko by sa jej, podľa Mostu-Híd, malo vyhýbať.

V kapitole Zahraničná politika strana rekapituluje postavenie Slovenska v euroatlantickom priestore. Program by mohol byť rovnako konkrétny vo všetkých svojich častiach a nenavrhovať konkrétne kroky a riešenia iba v niektorých oblastiach zahraničnej politiky.

Vo volebnom programe strana síce spomína NATO, EÚ a vyzdvihuje význam spolupráce v regióne strednej Európy, na druhej strane úplne opomenula OBSE, Rusko, Čínu alebo iných globálnych aktérov. V otázke východnej politiky sa strana sústreďuje najmä na diverzifikovanie energetických tokov a zníženie závislosti na Rusku. Vo všeobecnosti sa dá konštatovať, že v tejto kapitole programu strany Most-Híd absentuje konkrétnosť a program vyznieva ako zhrnutie našej účasti v niektorých medzinárodných zoskupeniach. V otázke bezpečnosti program strany spomína upevňovanie pozície USA a NATO, ktoré strana považuje za prioritný nástroj bezpečnostnej politiky SR.

Bezpečnosť

V kapitole Bezpečnosť sa program venuje hlavne vnútornej bezpečnosti štátu. Strana navrhuje vytvorenie nového ústredného orgánu na kontrolu tajných služieb, nie je však jasné, či by malo ísť o samostatný orgán, alebo by mal byť súčasťou, či už úradu vlády alebo parlamentu. Program následne vymenúva hrozby pre vnútornú bezpečnosť, ktorými sú napríklad omamné a psychotropné látky; prejavy rasizmu, neznášanlivosť a xenofóbia; kriminalita neprispôsobivých občanov a detí a korupcia. Zároveň sa spomína potreba profesionalizácie polície, jej zefektívnenie a reorganizácia – zníženie počtu riadiacich funkcionárov oproti počtu výkonných zložiek. Most-Híd chce rovnako zvýšiť podporu hasičom.

Rovnako chce strana pokračovať v profesionalizácii armády a zlepšiť jej schopnosť efektívne sa zapojiť do mierotvorných akcií ako aj účinne pôsobiť v oblasti civilnej obrany, najmä pri zásahoch v prípade živelných katastrof. Most-Híd podporuje znižovanie personálu v armáde, predaj prebytočného majetku, podporuje tiež modernizáciu výzbroje. Strana chce zintenzívniť účasť našich misií v Afganistane, čo je možné iba vtedy, ak sa zvýši financovanie ozbrojených síl na úroveň 2 percent HDP.

Personálna analýza

Z personálneho hľadiska sa zahraničnej politike v strane venuje jej predseda Béla Bugár, ktorý stojí na čele odbornej pracovnej skupiny s názvom Za-

hraničná politika. Spolu s ním sa v strane venuje tejto téme aj László A. Nagy (č. 9), ktorý sa skôr sústreďuje na ľudsko-právne otázky, Juraj Bánsky (nekan-
diduje) a podpredseda a bývalý minister kultúry a člen poslaneckého výboru
pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien - Rudolf Chmel (č.7).

Zdroje: Volebný program strany MOST-HÍD

<http://www.most-hid.sk/sk/content/schvaleny-program-strany-most-hid>

Odpovede na Dotazník pre hodnotenie priorít zahraničnej politiky vo vo-
lebných programoch politických strán pre parlamentné voľby 2010

Slovenská národná strana

Slovenská národná strana (SNS), podobne ako strana ĽS - HZDS sa opiera o tri základné piliere: národný, kresťanský a sociálny. Podľa predsedu strany Jána Slotu je SNS kontinuálne najstaršou existujúcou politickou stranou Slovákov, ktorá už od roku 1871 má za cieľ ochraňovať slovenský národ a jeho štátne záujmy.⁸

Volebný program strany SNS 2010 je obsiahnutý na 36 stranách a skladá sa z dvoch celkov. V prvej časti, ktorá sa nazýva „*Politika continuity*“ s podnázvom „O čo sme sa snažili, čo sme dosiahli, o čo nám ide“, sa volič dočíta o pôsobení strany v predchádzajúcom volebnom období 2006 - 2010. SNS na šiestich stranách opisuje svoje úspechy, ktoré dosiahla v uplynulých rokoch. V závere prvej časti deklaruje, že „*primárnou a prioritnou oblasťou pre SNS v nasledujúcom volebnom období bude sociálno-ekonomická oblasť*“.

Druhá časť volebného programu pozostáva z dvanástich tematických celkov. V rámci jednotlivých tém je obsah rozdelený do odstavcov, bodov či odrážok. Avšak nemá jednotnú štruktúru textu, čo sa môže voličovi javiť ako neprehľadné a málo zrozumiteľné. Dá sa predpokladať, že súvislý text v odstavcoch predstavuje názor strany SNS na danú problematiku. Členenie textu do bodov má za cieľ určiť si priority v danej téme a odrážky eventuálne znamenajú opatrenia, ktoré chce strana v budúcom volebnom období implementovať. V jedenástich kapitolách, okrem prvej kapitoly volebného programu, strana SNS vysvetľuje a opisuje svoj pohľad na aktuálnu situáciu v daných tematických celkoch, čo následne slúži ako podklad pre stanovenie priorit a definovanie opatrení. Tieto formálne nedostatky takto znižujú odbornú úroveň textu. V tomto kontexte, je volebný program napísaný pre voličov, ktorí už majú základné politicko-ekonomické vedomosti.

Zahraničnej politike Slovenskej republiky sa venuje kapitola deväť s názvom „*Zahraničná politika a európska integrácia*“. Strana SNS považuje v rámci tejto kapitoly za najdôležitejšie úlohy: ochranu suverenity Slovenskej republiky, dodržiavanie medzinárodných záväzkov a dobré politicko-hospodárske vzťahy so susedmi a slovanskými štátmi. Vo volebnom programe strana definuje štyri priority, na ktoré sa SNS chce sústrediť:

„1. *Zabezpečenie a zachovanie politickej, ekonomickej a kultúrnej identity Slovenskej republiky a štátotvorného slovenského národa.*

2. *Uchovanie zvrchovanosti slovenského územia, jeho územnej a politickej celistvosti, zabezpečenie vnútornej a vonkajšej bezpečnosti občanov Slovenskej republiky.*

⁸ <http://www.sns.sk/o-nas-2/privitanie-predsedu/>

3. Zabezpečenie ekonomickej prosperity občanov Slovenskej republiky a uplatňovanie štátno-politického a národno-štátneho záujmu v medzinárodných vzťahoch.

4. Podporu suverénnej slovenskej zahraničnej politiky v medzinárodnom kontexte tak, aby bola Slovenská republika dôveryhodným partnerom v medzinárodných vzťahoch.“

Kapitola číslo desať je venovaná obrannej a bezpečnostnej politike s názvom „Obrana a bezpečnosť štátu“.

Európska únia

Strana SNS deklaruje, že je za striktné dodržiavanie medzinárodných zmlúv, ktoré Slovensko podpísalo nielen s EÚ, ale aj s NATO či OBSE. V rámci Európskej únie, SNS nesúhlasí s vytváraním federálneho štátu, skôr je za obmedzenie vplyvu nadnárodných štruktúr na členské štáty. Na margo tohto cieľa SNS „bude požadovať vytvorenie druhej komory Európskeho parlamentu s právom veta každého štátu v zásadných otázkach jeho vonkajšej a vnútornej suverenity“. Rovnako sa strana bude zasadzovať za „spravodlivé rozdelenie kompetencií medzi Bruselom a členskými štátmi v otázkach zásadných politik“. Ďalší dôraz strana SNS kladie na „reštrukturalizáciu slovenskej zahraničnej služby“ a aktívnu participáciu Slovenska v rámci „budovania vznikajúcej zahraničnej služby EÚ“.

Regionálne vzťahy

Strana SNS sa bude v nasledujúcom volebnom období snažiť o bližšie partnerstvo s východoeurópskymi a stredoeurópskymi štátmi. Prednostne strane ide o udržiavanie „vzťahov s Rumunskom, Srbskom, Chorvátskom, Rakúskom a Ukrajinou s cieľom čeliť teritoriálnej, politickej a militantnej expanzii Maďarska“. Volebný program sa bližšie regionálnym vzťahom už nevenuje.

Globálna politika

V rámci globálnej politiky SNS považuje za dôležité rozvíjať dobré vzťahy „s veľmocami (Rusko, USA, Nemecko, Francúzsko, Čína) na podporu politiky SR v otázkach jej suverenity a nemennosti hraníc“. Ďalej sa strana zaviazala, že bude hľadať „určitú formu prednostnej kooperácie so slovanskými štátmi“. Tento bod nie je vo volebnom programe bližšie špecifikovaný, a preto si význam tohto cieľa musí volič objasniť sám.

Tvrdá bezpečnosť

SNS sa zasadzuje za „aktívnu politickú podporu pri vytváraní Spoločnej obrannej politiky EÚ a formovaní európskych ozbrojených síl ako základu bezpečnosti EÚ a zabezpečenia mieru v Európe“. SNS taktiež podporuje aktívnejšiu participáciu Ozbrojených síl Slovenskej republiky v štruktúrach Spoločnej obrannej politiky EÚ. „V rámci NATO uprednostňuje dislokáciu slovenských ozbrojených síl v tých oblastiach, kde môžu reálnejšie prispievať k budovaniu a udržaniu mieru v danom regióne a v Európe (Cyprus, Kosovo).“ Strana SNS, podobne ako iné politické strany, má snahu o reštrukturalizáciu OS SR, aby ozbrojené sily boli schopné čeliť širokému spektru hrozieb. Strana má v pláne vyzbrojiť slovenské ozbrojené sily modernými zbraňovými systémami, ktoré budú zodpovedať štandardom EÚ aj NATO na plnenie záväzkov voči medzinárodným organizáciám.

Mäkká bezpečnosť

V rámci mäkkej bezpečnosti, sa strana SNS bude snažiť o „systematické prepájanie slovenskej diplomacie s hospodárskymi záujmami SR“. Na zvýšenie prestíže Slovenska, sa SNS bude zasadzovať za „umiestnenie sídla niektorých medzinárodných organizácií v Bratislave“. V druhej kapitole, SNS deklaruje, že bude podporovať zvýšenie energetickej bezpečnosti. Avšak pojem energetická bezpečnosť sa skôr spomína v súvislosti s pôdohospodárstvom než so zahraničnou politikou.

Personálna analýza

V strane SNS absentuje výrazná politická osobnosť, ktorá by sa špecificky venovala zahraničnej politike Slovenska. V rámci výboru pre obranu a bezpečnosť NR SR pôsobí za stranu SNS Rudolf Púčik, ktorý je zároveň aj predsedom výboru a na kandidačnej listine SNS pre parlamentné voľby 2010 sa Rudolf Púčik nachádza na štvrtom mieste. Členom rovnakého výboru je aj Emil Vestenický, ktorý však už nekandiduje za poslanca. V zahraničnom výbore NR SR je členom za stranu SNS Jozef Rydlo, ktorý sa taktiež nenachádza na kandidátke strany.

Zdroj: Politika continuity, Volebný program Slovenskej národnej strany, http://www.sns.sk/wp-content/uploads/2010/03/Volebny_program_20101.pdf

Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko (ĽS-HZDS)

Strana sa podľa volebného programu radí do politického spektra nového strediu. Základnými piliermi strany sú: kresťanstvo, sociálny a národný štát. HZDS je jedna z najstarších politických strán na Slovensku, napriek tomu v nej absentuje mediálne známa expertná komunita, ktorá by sa venovala zahraničnej a bezpečnostnej politike.

Program ĽS-HZDS pre voľby do NR SR 2010, je štruktúrovaný do štrnástich tematických celkov. Každý jeden celok sa skladá z 10 bodov, ktoré si strana zvolila ako cieľ do budúceho volebného obdobia. Dá sa konštatovať, že program predstavuje zoznam 140 bodov, ktoré sú napísané jasne, prehľadne a sú cieleňé na voliča. Avšak po obsahovej stránke v programe chýba bližšia špecifikácia jednotlivých problémov aj s návodom na ich riešenie, čo značne oslabuje odbornú úroveň volebného programu.

Téme bezpečnostnej politiky sa program HZDS venuje ako trinástemu tematickému celku, pod názvom „*Funkčná armáda a obranyschopnosť*“. Zahraničná politika je zastúpená na konci programu, v kapitole štrnásť s názvom „*Uznávaná krajina v zahraničí*“.

Európska únia

Európskej únii sa volebný program ĽS-HZDS venuje v poslednej kapitole. Cieľom ľudovej strany v zahranično-politickej orientácii je „*kontinuita – nadviazanie na predchádzajúce priority a ich upravenie dodaním nových akcentov*“. Avšak strana nevysvetľuje, aké sú konkrétne „*predchádzajúce priority*“. Tento fakt môže pôsobiť máľúco najmä pre prvovoliča, ktorý ešte často krát nemá vytvorený ucelený obraz o kandidujúcich politických stranách. Rovnako sa v programe nenachádza ani vysvetlenie pojmu „*nové akcenty*“, na ktoré sa chce HZDS zamerať. Tento bod preto vyznieva skôr ako klišé, než ako reálne stanovený cieľ politickej strany.

V druhom bode štrnásťej kapitoly, ľudová strana „*garantuje zahranično-politickú orientáciu Slovenskej republiky*“. Opäť neuvádza, ako presne si strana predstavuje smerovanie zahraničnej politiky Slovenska do budúcnosti. V druhej časti vety upresňuje, že jej cieľom je „*upevňovanie dôveryhodného partnerstva s našimi spojencami v EÚ a NATO*“, pretože hodnoty EÚ a NATO sú rešpektované aj politickou stranou ĽS-HZDS. V dotazníku strana uviedla, že jej prioritami v rámci EÚ je „*pomoc a spolupráca so zahraničnými Slovákmi,*

lepšia a dôkladnejšia prezentácia SR v zahraničí". LS-HZDS vidí potenciál Slovenska v krajinách ako Ukrajina, Bielorusko a Moldavsko, kde ako expertný štát, Slovensko môže pomáhať s integračným procesom a výmenou skúseností. Strana považuje za veľmi dôležité „*efektívne čerpanie a využívanie eurofondov*“ a bude sa snažiť o zvýšenie počtu slovenských zamestnancov v európskych inštitúciách.

Regionálne vzťahy

V rámci medzinárodných vzťahov, HZDS chce pokračovať v „*intenzívnej spolupráci v oblasti bilaterálnych vzťahov s dôrazom na rozhodujúcich partnerov a najbližších susedov*“. Rovnako považuje za dôležité aj vzťahy v regióne. Zaujímavý je štvrtý bod poslednej kapitoly volebného programu, ktorý hovorí „*odmietame činnosť tzv. Fóra poslancov Karpatskej kotliny, politiku revizionizmu, spochybňovania Trianonskej zmluvy a snahy o vytvorenie územnej či inej formy autonómie*“. LS-HZDS v programe nezabudlo na dlhodobý strategický región západného Balkánu. Integráciu Balkánu do EÚ a NATO považuje za kľúčový moment pre stabilizáciu celého regiónu. Taktiež je strana za „*utváranie štandardných vzťahov s Ukrajinou*“. Pojem „*štandardných vzťahov*“ je v programe len všeobecná deklarácia bez ďalšej špecifikácie.

Globálna politika

Globálnej politike ľudová strana nevenuje veľkú pozornosť. Tvrdí, že je za „*utváranie štandardných vzťahov s Ruskom*“. Avšak strana bližšie nešpecifikuje, čo presne znamená pojem „*štandardné vzťahy*“. V programe spomína svetové krajiny ako Brazília, India a Čína, avšak nie v politickom kontexte, ale skôr v záujme o zintenzívnenie ekonomickej diplomacie.

Tvrdá bezpečnosť

Trinásta kapitola programu pre voľby 2010 sa venuje bezpečnostnej politike Slovenska. V prvom bode, LS-HZDS považuje za dôležitú „*aktívnu účasť SR na naplňaní spoločnej zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky v rámci európskych a transatlantických bezpečnostných štruktúr*“. Opäť nevysvetľuje akými krokmi chce strana dosiahnuť aktivitu v oblasti bezpečnostnej politiky. Je na voličovi si odpovedať na otázky súvisiace s touto problematikou, ako napri-

klad či LS-HZDS bude podporovať väčšiu angažovanosť vojakov v medzinárodných misiách, prípadne súhlas/nesúhlas s niektorými prebiehajúcimi misiami. Pre voliča by bolo dôležitou informáciou, či strana favorizuje európsku bezpečnostnú a obrannú politiku alebo či dáva prednosť bezpečnostnému fóru NATO. V ôsmom bode strana dáva dôraz na implementovanie nových východísk v strategických koncepciách EÚ a NATO na národnú úroveň.

Ludová strana chce v nasledujúcom volebnom období budovať „relatívne malé, moderné, výborne vycvičené, materiálne zabezpečené a účinné ozbrojené sily (SR)“. Tento cieľ má strana v pláne dosiahnuť prostredníctvom aplikácie „korektného ekonomického rámca“, ktorý má byť kľúčový pre významnú reštrukturalizáciu ozbrojených síl na Slovensku. V poslednom bode trinástej kapitoly, strana HZDS deklaruje, že je naklonená diskusii o bezpečnostnej politike SR „v súlade s našimi medzinárodnými záväzkami“. Aké sú to „naše“ medzinárodné záväzky sa už volič v programe nedočíta.

LS-HZDS v dotazníku vysvetľuje, že OS SR na medzinárodnej úrovni musia byť schopné plniť záväzky, ktoré vyplývajú z členstva v medzinárodných organizáciách (medzinárodné operácie, boj proti terorizmu a iné globálne výzvy). Na Slovensku by ozbrojené sily mali v rámci jednotného bezpečnostného systému „plniť cvičebné, obranné, ale aj nevojenské úlohy“. Pre stranu je nevyhnutná legitimita každej vojenskej akcie na základe medzinárodných dohôd a rezolúcií.

Mäkká bezpečnosť

Strana HZDS vo svojom volebnom programe spomína aj energetickú politiku Slovenska. V rámci „*utvárania štandardných vzťahov s Ruskom a Ukrajinou*“ je snahou strany vytvorenie spoločnej energetickej politiky EÚ, ktorú strana vníma ako kľúčovú pre bezpečný prísun energetických surovín. Program avšak nešpecifikuje, čo by mala spoločná energetická politika obsahovať a akými nástrojmi by mala disponovať. Téma obchodnej diplomacie je spomenutá v bode sedem: „*posilníme ekonomický rozmer diplomacie s ohľadom na dynamicky sa rozvíjajúce trhy v Brazílii, Indii, Číne, ako aj v krajinách arabského sveta, pri zachovaní kľúčovej spolupráce a obchodnej výmeny s krajinami EÚ a NATO.*“ Tento bod opäť neobsahuje konkrétne kroky a postupy, ako si strana predstavuje posilnenie obchodnej diplomacie Slovenska. Pre ľudovú stranu je dôležitý aj „*efektívny lobbying SR v zahraničí*“, dobré meno Slovenska a prezentácia krajiny v oblasti kultúry a cestovného ruchu.

Pre zlepšenie situácie v obchodnej diplomacii navrhuje HZDS „*nastaviť intenzívnejšie nástroje, ktoré máme k dispozícii, ale nepracujú efektívne (to znamená,*

zvýšiť počet zastupiteľských úradov a zosúladenie aktivít medzi ministerstvom zahraničných vecí a ministerstvom hospodárstva)“.

Personálna analýza

Najčastejším menom v spojení LS-HZDS a zahraničnej politiky je Barbora Straková, ktorá je podpredsedníčkou strany pre zahraničnú politiku. Barbora Straková sa nachádza na kandidačnej listine ľudovej strany s číslom 4. Ďalšou významnou osobnosťou strany zaoberajúcou sa zahraničnou politikou je štátna tajomníčka Ministerstva zahraničných vecí SR Diana Štrofová, ktorá sa však nenachádza na kandidátke strany. Členom zahraničného výboru NR SR za klub LS - HZDS je Pavol Džurina, ktorý je číslom 14 na zozname zaregistrovaných kandidátov. Vo výbore pre obranu a bezpečnosť NR SR pôsobí poslanec za LS-HZDS Ján Kovarčík, ktorý sa taktiež opätovne pokúša získať poslanecké kreslo pod číslom 9 na kandidačnej listine. Zahraničnej a bezpečnostnej politike sa venuje aj predseda republikovej rady strany Marián Klenko, ktorý kandiduje pod číslom 16. Europoslanec Sergej Kozlík a bývalá europoslankyňa Irena Belohorská sa taktiež v strane zaoberajú zahraničnou politikou, avšak v parlamentných voľbách nekandidujú.

Zdroje: Volebný program 2010, <http://volby2010.hzds.sk/volebny-program/>

Odpovede na Dotazník pre hodnotenie priorít zahraničnej politiky vo volebných programoch politických strán pre parlamentné voľby 2010

Strana maďarskej koalície SMK/MKP

Strana maďarskej koalície je v jej súčasnej podobe na slovenskej politickej scéne od roku 1998. V rokoch 1998 – 2006 bola súčasťou dvoch vlád a od roku 2006 je v opozícii. Predsedom SMK bol do roku 2007 Béla Bugár (dnes stojí na čele strany Most-Híd) a od roku 2007 je predsedom strany Pál Csáky. Strana deklaruje, že jej hlavným poslaním je zastupovanie záujmov Maďarov žijúcich na Slovensku. SMK je členom Európskej ľudovej strany.

V prieskumoch verejnej mienky v období apríl 2009 – apríl 2010 získala strana v priemere 5,7 percenta (priemer preferencií strán podľa agentúr Focus, Polis a MVK), čo by jej v parlamente zabezpečilo približne 9 poslaneckých miest. Od apríla 2009 však strana zažíva kontinuálny pokles volebných preferencií a podľa niektorých prieskumov volebných preferencií by SMK neprekročilo 5 percentné kvórum potrebné na vstup do NR SR.

Zahraničnej politike, bezpečnosti a energetike strana SMK venuje približne 5 strán zo svojho 28 stranového programu, čo tvorí až 17 percent celkového obsahu, v porovnaní s inými stranami je tento rozsah nadštandardný. Posledná kapitola programu nesie názov Európska politika, zahraničné vzťahy a medzinárodná bezpečnosť.

Európska únia

SMK vyzdvihuje úlohu Európskej únie a vyjadruje názor, že fungovanie EÚ by malo byť ešte efektívnejšie. Lisabonská zmluva podľa SMK prináša nové možnosti aj pre maďarskú menšinu na Slovensku. Neobmedzený pohyb cez hranice tiež prináša nové možnosti. Členstvo v únii by mali v čo najväčšej miere využívať regióny, obce a mestá, podnikatelia ale aj občania a to najmä prostredníctvom efektívneho a účelného využívania fondov EÚ.

SMK podporuje vstup Chorvátska do Európskej únie a rovnako podporuje poskytnutie pomoci krajinám západného Balkánu na ich ceste k členstvu. K členstvu Turecka sa SMK vo svojich oficiálnych dokumentoch nevyjadruje. Otázka uznania resp. neuznania nezávislosti Kosova sa v texte programu takisto nespomína, predstavitelia strany však dlhodobo prezentujú postoj že by nemali problém z jeho uznaním (ako jediná parlamentná strana na Slovensku).

Regionálne vzťahy

V tejto časti sa SMK celkom jednoznačne zameriava na regionálny rozvoj a spoluprácu v rámci zoskupenia V4, pričom kladie dôraz predovšetkým sa zlepšenie vzťahov s Maďarskom a vytvorenie väzieb medzi pohraničnými oblasťami Slovenska a Maďarska a odvoláva sa na myšlienku európskej integrácie.

SMK popri bilaterálnych vzťahoch so susedmi podporuje aj úzku spoluprácu v rámci zoskupenia V4 a jej koordinované vystupovanie v rámci EÚ alebo iných medzinárodných organizácií. V prípade, že takáto koordinácia nie je možná, mali by sa štáty včas informovať o svojich postojoch. SMK otvára myšlienku členstva Rakúska a Slovinska vo vyšehradskom zoskupení. Strana sama deklaruje, že jej prioritou sú susedské vzťahy.

Vzťahy Slovenska a Maďarska sú pre SMK najpodstatnejšie. V programe spomína nevyhnutnosť úpravy 15 rokov starej bilaterálnej zmluvy medzi oboma krajinami (podpísaná v roku 1995 v Paríži). V dotazníku, SMK definuje 3 priority vo vzťahoch Slovenska a Maďarska:

a) koordinovať a podľa možnosti prepojiť plány hospodárskeho rozvoja Slovenska a Maďarska a ich realizáciu, v prvom rade v pohraničných oblastiach,

b) podporovať a pomáhať prirodzeným cezhraničným regiónom v ich spoločných snahách

c) na regionálnej úrovni vytvoriť spoločenské myslenie, založené na vzájomnom akceptovaní, umožňujúce intenzívny a účinný rozvoj regiónov obývaných spoločne Maďarmi i Slovákmi.

SMK podporuje využívanie zmiešaných komisií vytvorených na základe medzivládnej zmluvy. Tieto komisie by sa mali využívať pri riešení skutočne problematických otázok. Strana sa bude snažiť o vytvorenie takej politickej atmosféry na Slovensku, ktorá nebude brániť zlepšovaniu maďarsko-maďarských vzťahov, čím by pravdepodobne mali byť vzťahy maďarskej menšiny na Slovensku a Maďarov žijúcich v Maďarsku.

Ďalší z bodov programu SMK hovorí o spoločnom využívaní diplomatických a konzulárnych úradov EÚ. Vo svojom programe SMK vyzdvihuje spoločné využívanie zastupiteľských úradov v rámci V4 a ako príklad uvádza spoluprácu krajín Beneluxu alebo škandinávskych krajín. Podporuje tiež prijímanie občanov maďarskej národnosti do diplomatického zboru alebo do radov Ministerstva zahraničných vecí SR.

Globálna politika

Program SMK v tejto časti je veľmi stručný. SMK vyjadruje svoju podporu krajinám tretieho sveta, pod čím sa dá rozumieť naša účasť na rozvojovej spolupráci. Nespomína však akým smerom by sa mala rozvojová spolupráca uberať a len vágne definuje výšku nášho podielu ako závislú od ekonomického potenciálu. Veľmi nejasná je aj veta: „*Naším cieľom je, aby Slovensko čo najviac splňalo očakávania OSN, OECD, EÚ ako aj požiadavky domácej verejnosti.*“ SMK nespomína takmer žiadne priority v tejto oblasti a tým pádom ani žiadne konkrétne kroky. Úplne opomenutí zostali globálni aktéri - USA, Rusko, Čína alebo India.

Tvrdá bezpečnosť

SMK identifikuje globálny terorizmus ako jednu z najväčších hrozieb pre bezpečnosť. Aby sme tejto hrozbe vedeli čeliť, sú potrebné podľa programu strany bezpečnostné orgány, ktoré fungujú na profesionálnej úrovni. Pričom by mali byť efektívne, technicky vybavené, mali by mať silné štrukturálne zabezpečenie a spoľahlivo pracovať. Z textu nie je jasné, čo touto definíciou SMK myslí, či sú to už existujúce orgány, či sú súčasťou medzinárodných alebo národných štruktúr alebo či treba takéto orgány vytvoriť. Následne SMK hovorí, že bezpečnosť v Európe nie je možná bez aktívnej účasti NATO a transatlantickú spoluprácu považuje za odpoveď na výzvy 21. storočia. Smerovanie tejto spolupráce alebo konkrétne kroky, ktoré by sa mali uskutočniť v rámci tejto spolupráce v texte nie sú.

Posledná časť tejto kapitoly programu SMK je venovaný armáde. Podľa strany by mal byť rozvoj ozbrojených síl zameraný na skvalitnenie výcviku profesionálnych vojakov, vytvorenie mobilných síl, ktoré by sa dali nasadiť v zahraničí, ale plnili by rovnako dobre aj úlohu civilnej obrany a ochrany pri katastrofách. Podľa SMK by Slovensko malo mať malú ale dobre vycvičenú a vyzbrojenú armádu.

Energetika

V kapitole energetické hospodárstvo sa SMK zasadzuje za čo najrýchlejšie spojenie transportných systémov plynu a ropy so susednými krajinami a pripojenie Slovenska ku globálnym európskym sieťam, čím by sa eliminovala

jednostranná energetická závislosť. Taktiež podporuje pripojenie Slovenska k plynovodu Nabucco a malo by sa zväžiť aj pripojenie k južnej (modrej) vetve. Označenie plynovodu je nejasné a nedá sa s istotou učiť, ktorý plynovod majú na mysli, do úvahy by mohol pripadnúť južný prúd (South Stream). V programe je to formulované nasledovne: „*Navrhuje, aby sa Slovensko čo najskôr pripojilo ku koncepcii Európskej únie rozvoja plynovodu Nabucco a zväžilo možnosť pripojenia sa k Južnej (Modrej) vetve*“.

Personálna analýza

Z kandidátky strany SMK sa zahraničnej politike venujú József Berényi, s číslom 2 a Szabolcs Hodossy, ktorý má na kandidačnej listine číslo 17.

Program strany SMK obsahuje pomerne obsiahlu kapitolu venovanú zahraničnej politike. V tejto časti SMK hovorí predovšetkým o regionálnych a susedských vzťahoch a osobitý dôraz kladie na vzťah Slovenska s Maďarskom, čo je vzhľadom na charakter strany pochopiteľné. Napriek rozsahu kapitoly, SMK úplne opomenulo veľkých aktérov svetovej politiky ako USA, Rusko alebo Čínu. Spomína sa iba naše členstvo v rôznych medzinárodných organizáciách. SMK vyplnila dotazník, ktorý sme zasielali jednotlivým stranám, nedoplnila ho však o žiadne informácie, ktoré by neboli obsiahnuté v programe.

Zdroje: Volebný program Strany maďarskej koalície 2010, <http://docs.google.com/fileview?id=0B-uFWu08PUj0Njg1MDA4YjYtNWZiNS00MmY-zLThmNjktNTE3NDIyMjllYjcz&hl=sk>

Odpovede na Dotazník pre hodnotenie priorít zahraničnej politiky vo volebných programoch politických strán pre parlamentné voľby 2010

Autori:

Samuel Arbe, mladší výskumný pracovník CENAA

Andrej Nosko, Stredoeurópska univerzita (CEU), externý spolupracovník CENAA

Róbert Ondrejcsák, výkonný riaditeľ CENAA

Veronika Zimanová, mladší výskumný pracovník CENAA

Oponenti:

Juraj Medzihorský, Stredoeurópska univerzita (CEU)

Vladimír Tarasovič, starší výskumný pracovník CENAA

Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA)

je think-tank, ktorý pôsobí v oblasti medzinárodných vzťahov, zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Okrem výskumu v týchto oblastiach CENAA pripravuje analýzy, štúdie, vydáva odborné publikácie, vrátane Panorámy globálneho bezpečnostného prostredia a Transatlantických listov, organizuje workshopy, konferencie, diskusné kluby pre študentov slovenských univerzít a ďalšie aktivity ako napríklad letnú školu pre mladých profesionálov, ktorou prispieva do vzdelávania mladej odbornej komunity z Balkánu, východnej Európy a Kaukazskej oblasti. CENAA zároveň každý rok organizuje aj Slovenské strategické fórum, ktoré je exkluzívnou platformou odborníkov z ministerstiev, parlamentu, think-tankov, mimovládnych organizácií a akademikov. Cieľom projektu je otvorene prediskutovať najdôležitejšie aktuálne otázky medzinárodných vzťahov a európskej bezpečnosti. Okrem aktivít na Slovensku je CENAA zaangažovaná do tranzičných projektov zameraných na odovzdávanie a aplikáciu slovenských skúseností z integračných procesov predovšetkým vo východnej a juhovýchodnej Európe, a tiež pôsobí v širšej medzinárodnej odbornej komunite a participuje na medzinárodných výskumných projektoch v oblasti medzinárodných vzťahov a bezpečnostnej politiky.

Podrobnejšie informácie o našich aktivitách nájdete na www.cenaa.org